

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**Кафедра міжнародних
відносин**

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Освітня програма 291.00.02 «Регіональні студії»**

**БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:
«НОВІ ФОРМИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ У
ПРОТИСТОЯННІ РОСІЙСЬКІЙ ЗБРОЙНІЙ
АГРЕСІЇ»**

**Студентки 4 курсу
денної форми
навчання
Стрельчук Марії
Олександрівни**

**Науковий керівник:
кандидат історичних
наук, доцент
Мельник Г.М.**

Київ – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження	6
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження	11
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФОРМ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	19
2.1. Дипломатична, політична та інформаційна підтримка: міжнародна солідарність, інформаційна протидія.....	19
2.2. Військова допомога: поставки озброєння, навчання, технічна підтримка.....	25
2.3. Економічна підтримка: санкції проти РФ, фінансова допомога Україні	33
2.4. Гуманітарна допомога: підтримка переселенців, відновлення інфраструктури	41
РОЗДІЛ 3. НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	54
3.1. Використання цифрових технологій: кібербезпека та ІТ-рішення.....	54
3.2. Роль волонтерських та громадських ініціатив у підтримці України.....	60
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЄС	Європейський Союз
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
ВПО	внутрішньо переміщені особи
МВФ	Міжнародний валютний фонд
ІОМ	Міжнародна організація з міграції
UNHCR	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
ІТ	інформаційні технології
США	Сполучені Штати Америки
ППО	протиповітряна оборона
CAESAR	французька самохідна артилерійська установка
KRAB	польська самохідна гаубиця
ZUZANA	словацька самохідна гаубиця

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нові форми підтримки України у протистоянні російській збройній агресії є важливим аспектом сучасного етапу війни. Війна, яку веде Росія проти України, змусила країну шукати нестандартні методи підтримки для забезпечення своєї безпеки та стабільності. Це включає не тільки військову допомогу, але й впровадження цифрових технологій для оборони, таких як використання дронів для розвідки та удари по позиціях ворога. Інформаційна підтримка стала ще одним важливим напрямом у боротьбі, оскільки Росія активно поширює дезінформацію та фальшиві новини.

Міжнародна спільнота підтримує Україну не тільки фінансово, а й через поставки зброї, техніки та гуманітарної допомоги. Велика роль у цьому належить волонтерським організаціям, які організовують допомогу для цивільного населення, що постраждало від бойових дій, а також для військових, які захищають країну. Волонтери не тільки доставляють продукти харчування та медикаменти, але й надають психологічну підтримку, організовують тимчасове житло для переселенців. Важливу роль відіграють освітні програми для дітей та дорослих, які допомагають зберегти моральний дух і підтримувати стабільність у країні.

Міжнародні благодійні організації також активно працюють над наданням необхідних ресурсів для постраждалих. Розвиток нових медіа та платформ для поширення правдивої інформації є ще одним інструментом боротьби з російською пропагандою.

Об'єктом дослідження є підтримка України у протистоянні російській збройній агресії.

Предметом дослідження є механізми та інструменти підтримки України у російсько-українській війні.

Метою роботи є дослідження нових форм підтримки України у протистоянні російській агресії.

Завдання:

- проаналізувати стан наукової розробки проблеми та джерельну базу дослідження;
- визначити понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження;
- показати дипломатичну, політичну та інформаційну підтримку в умовах збройної агресії;
- охарактеризувати форми військової допомоги Україні;
- проаналізувати економічну підтримку України під час війни;
- оцінити гуманітарну допомогу Україні;
- проаналізувати використання цифрових технологій у підтримці України;
- охарактеризувати роль волонтерських та громадських ініціатив у підтримці України.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані для удосконалення існуючих стратегій і механізмів міжнародної підтримки України в умовах війни. Робота надає аналіз різних форм допомоги, таких як дипломатична, інформаційна, військова, економічна, гуманітарна, а також показує ефективність новітніх технологій і громадських ініціатив.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні знань щодо нових форм міжнародної допомоги в умовах війни, а також у вдосконаленні теоретичних підходів до аналізу підтримки держав, що знаходяться в конфлікті. Вона також сприяє розвитку категоріального апарату в галузі міжнародних відносин та гуманітарної допомоги, що є важливим для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Структура та обсяг роботи. Бакалаврська робота складається з переліку скорочень, вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел та

літератури, додатків. Загальний обсяг становить 80 сторінок: основний текст – 68, джерела – 12 (92 позицій).

Апробація результатів бакалаврської роботи. Основні положення та висновки автор апробувала у формі доповіді на V студентській науковій конференції «Актуальні проблеми міжнародних відносин » (22 травня 2025 року, м. Київ).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Тема російської агресії проти України є предметом численних наукових досліджень і публікацій.

Вчений Шайгородський Ю. Ж. досліджує важливу роль волонтерства в умовах війни. Волонтери стали важливим елементом підтримки українських військових і цивільних осіб, допомагаючи забезпечити необхідні ресурси, відновлювати інфраструктуру та надавати гуманітарну допомогу.¹

Герасимчук Т. Ф. аналізує солідарність Європейського Союзу з Україною, зокрема в контексті безпекових викликів, що виникли після початку агресії Росії. ЄС проявив значну політичну і економічну підтримку, надаючи Україні не лише фінансові ресурси, а й допомогу в галузі безпеки та відновлення.²

Вчені Якович І. і Цвеліх М. досліджують важливість енергетичної безпеки ЄС під час агресії Росії, адже країни ЄС залежали від російських енергоресурсів, і це мало значний вплив на міжнародні відносини.³

Дослідники Романюк Н. і Запотічний Б. розглядають політику безпеки ЄС в умовах російської агресії. Вони відзначають, що Європейський Союз значно

-
- 1 Шайгородський Ю. Ж. Волонтерська діяльність як форма суспільної мобілізації у відсічі російській агресії. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2023. № 8. С. 77. URL: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2023.8.12>
 - 2 Герасимчук Т. Ф. Солідарність Європейського Союзу з Україною в протистоянні російській збройній агресії: безпековий фактор. *Науковий журнал «Регіональні дослідження»*. 2023. № 32. С. 91–102. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.15>
 - 3 Якович І., Цвеліх М. Енергетична безпека Європейського Союзу в контексті російської агресії проти України. *Проблеми законності*. 2023. № 160. С. 170–191. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.160.274518>

активізував свої зусилля з безпеки в регіоні, в тому числі через санкції проти Росії та підтримку України в оборонному секторі.⁴

Наукові дослідження зосереджуються також на питаннях кібербезпеки та боротьбі з кіберзагрозами, які стали важливим елементом в умовах гібридної війни, яку веде Росія проти України. До прикладу, у роботі "Russian Cyber Onslaught was Blunted by Ukrainian Cyber Resilience, not Merely Security"⁵ автори аналізують, як Україна ефективно протистояла російським кібератакам завдяки розвиненій кіберстійкості та координації між державними структурами та громадянським суспільством. Також у дослідженні "Кіберборотьба й кіберзахист як одні з ключових елементів гібридної війни"⁶ підкреслюється важливість розвитку національної системи кіберзахисту України в умовах гібридної війни, зокрема через координацію зусиль військових, спецслужб та кіберспільноти.

Не менш важливим є питання екологічних наслідків війни, які можуть мати серйозний вплив на довкілля України та європейський регіон в цілому. У Звіті про екологічні наслідки війни в Україні⁷ аналізуються екологічні пошкодження, спричинені військовими діями, зокрема в регіонах Запоріжжя, Дніпра та Харкова.

В умовах глобальних конфліктів, таких як війна Росії проти України, основні міжнародні документи та угоди виступають критично важливими інструментами для регулювання поведінки держав на міжнародній арені, а також для забезпечення безпеки і стабільності.

4 Романюк Н., Запотічний Б. Реалізація спільної політики безпеки та оборони Європейського Союзу в умовах російської агресії проти України. *Вісник Львівського університету*. 2024. № 54. С. 277–284. URL: <https://doi.org/10.30970/pps.2024.54.33>

5 Kott A., Dubynskyi G., Paziuk A. Russian Cyber Onslaught was Blunted by Ukrainian Cyber Resilience, not Merely Security. URL: <https://arxiv.org/abs/2408.14667>

6 Даценко А.В., Яворська Т.М. "Кіберборотьба й кіберзахист як одні з ключових елементів гібридної війни". URL: <https://jpasmd.donnu.edu.ua/article/view/14797>

7 Ангурець О., Хазан П., Колеснікова К. Звіт про екологічні наслідки війни в Україні. URL: <https://cleanair.org.ua/en/publication/environmental-consequences-of-russian-war-in-ukraine/>

Одним зі значущих документів є Хартія Організації Об'єднаних Націй,⁸ яка визначає основоположні принципи і норми міжнародного права, особливо в питаннях безпеки. Ця хартія має юридично обов'язковий характер для усіх країн-членів ООН, встановлюючи основи для спільних дій задля миру і безпеки. У світлі російської агресії проти України Хартія ООН забезпечила правову підставу для засудження дій Росії, особливо щодо територіальної цілісності України, що є одним з фундаментальних принципів міжнародного права.

Іншим важливим документом є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана в 2014 році.⁹ Ця угода передбачає співпрацю України з ЄС в різних сферах: економічній, політичній і безпековій. В умовах війни угода слугувала платформою для зміцнення зв'язків між Україною та Європейським Союзом, забезпечуючи підтримку з боку ЄС та сприяючи інтеграції України в європейські політичні, економічні та оборонні структури. Особливо важливою є співпраця в галузі безпеки та оборони, що набуває значущості в сучасній ситуації масштабної зовнішньої агресії проти України.

Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, такі як A/RES/68/262 (2014)¹⁰ і A/RES/ES-11/1 (2022),¹¹ стали міжнародними актами, що підтверджують незмінність кордонів України. Резолюція 68/262 була прийнята у відповідь на незаконну анексію Криму Росією, засудивши це і підтвердивши підтримку територіальної цілісності України з боку міжнародної спільноти. Резолюція 2022 року стосується військової агресії Росії та закликає до припинення бойових дій і

8 United Nations. (1945, June 26). Charter of the United Nations. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>

9 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (2014, June 27). Офіційний вісник ЄС. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=celex%3A2014A0529%2801%29>

10 Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/262 (2014) Генеральна Асамблея ООН. (2014, березень 27). *Резолюція A/RES/68/262: Територіальна цілісність України* [https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Генеральної_Асамблеї_ООН_A/RES/68/262_\(2014\)](https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Генеральної_Асамблеї_ООН_A/RES/68/262_(2014))

11 Генеральна Асамблея ООН. (2022, березень 2). Резолюція A/RES/ES-11/1: Агресія Росії проти України. <https://ips.ligazakon.net/document/MU22003>

повернення до мирного вирішення конфлікту, посиленого міжнародними зусиллями. Ці документи демонструють єдність світової спільноти у підтримці України та засудженні агресії.

Декларація про підтримку України в її боротьбі за суверенітет і територіальну цілісність.¹² Цей документ був ухвалений на міжнародному рівні, зокрема, на зустрічах міжнародних організацій, де різні країни підтвердили свою підтримку територіальній цілісності України і засудили незаконну анексію Криму Росією. Декларація стала основою для подальших міжнародних зусиль, спрямованих на підтримку України на дипломатичному рівні.

Меморандум про взаєморозуміння між Україною та США щодо безпеки та оборони. Цей меморандум був підписаний з метою посилення військового співробітництва між Україною та США. Він передбачає надання технічної, фінансової та матеріальної допомоги Україні для зміцнення її обороноздатності та безпеки в умовах конфлікту з Росією.¹³

Внутрішнє законодавство є важливою частиною у забезпеченні національної безпеки та обороноздатності країни. Закон України «Про основи національного спротиву» був ухвалений у 2021 році¹⁴ і передбачає створення системи мобілізації ресурсів країни для відсічі агресії. Закон забезпечує формування нових структур оборони, розвиток військових та добровольчих формувань, а також підтримку населення, що займається волонтерською діяльністю.

12 Офіс Президента України. (2022, березень 24). *Спільна декларація про підтримку України*. <https://president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277>

13 Меморандум про взаєморозуміння між Україною та США у сфері безпеки космічних польотів

Кабінет Міністрів України. (2023, червень 28). *Між Україною та США укладено меморандум про взаєморозуміння у сфері безпеки космічних польотів і надання послуг та інформації з космічної ситуаційної обізнаності*. <https://www.kmu.gov.ua/news/mizh-ukrayinoyu-ta-ssha-ukladeno-memorandum-pro-vzayemorozuminnya-u-sferi-bezpeki-kosmichnih-polotiv-i-nadannya-poslug-ta-informaciyi-z-kosmichnoyi-situacijnoyi-obiznanosti>

14 Закон України. (2021, липень 16). *Про основи національного спротиву*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

Формула миру Президента України Володимира Зеленського стала важливою ініціативою для міжнародної дипломатії. Це комплексний план, який передбачає покрокове припинення агресії, відновлення територіальної цілісності України та надання допомоги в післявоєнній реконструкції. Формула миру включає пропозиції щодо дипломатичних і військових заходів, спрямованих на завершення конфлікту, а також на відновлення миру в Україні та на всій європейській території.

Отже, тема «Нові форми підтримки України у протистоянні російській збройній агресії» має важливе значення в умовах сучасного конфлікту. Вона включає не лише військову допомогу, але й економічну, гуманітарну та технологічну підтримку з боку міжнародної спільноти. Науковці активно досліджують різні механізми цієї підтримки, зокрема роль організацій, таких як ЄС, НАТО та ООН, у наданні допомоги Україні. Проте, не дивлячись на значний обсяг вже проведених досліджень, деякі аспекти, як-от довгострокові наслідки та вплив нових технологій, потребують подальшого вивчення. Таким чином, обрана тема досліджена частково і залишається відкритою для додаткового аналізу.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

1. Збройна агресія — насильницьке втручання однієї держави в суверенітет іншої через військову силу. У даному контексті це описує вторгнення Росії в Україну з метою зміни політичного режиму та порушення територіальної цілісності країни.¹⁵

2. Міжнародна підтримка — допомога, яку надають інші держави та міжнародні організації для підтримки суверенітету України. Це включає військову, економічну, гуманітарну допомогу, а також політичну та

¹⁵ Велика українська енциклопедія. Агресія військова.
https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0

дипломатичну підтримку, яка сприяє зміцненню обороноздатності країни та її міжнародної позиції.¹⁶

3. Військова допомога — форма підтримки, яка полягає в постачанні зброї, техніки, боєприпасів та навчанні військовослужбовців. Цей вид допомоги критично важливий для забезпечення оборони держави, адже без нього Україна не могла б ефективно протистояти агресору.¹⁷

4. Економічні санкції — заходи міжнародного тиску, спрямовані на обмеження економічних можливостей держави-агресора. Санкції, накладені на Росію, мають на меті обмежити її доступ до міжнародних фінансових ринків та суттєво вплинути на її економічну стабільність.¹⁸

5. Гуманітарна допомога — це надання життєво необхідних товарів, таких як продукти харчування, медикаменти та інші засоби для підтримки постраждалих від війни. Це дозволяє зменшити людські страждання та покращити умови життя населення, що перебуває в зоні бойових дій.¹⁹

6. Міжнародні гуманітарні організації — неурядові організації, що надають допомогу постраждалим від війни, займаючись медичною підтримкою, наданням продуктів та іншої допомоги. Організації, такі як Червоний Хрест і ООН, активно працюють в Україні, зокрема для надання термінової допомоги цивільному населенню.²⁰

7. Реституція та реінтеграція — процеси відновлення прав осіб і територій, що постраждали від війни. Вони включають повернення

16 Міжнародна підтримка українській економіці на 2 трильйони гривень URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/20-05-22-2>

17 Військова допомога для України. Сайт Посольства Федеративної республіки Німеччина в Україні. URL: <https://ukraine.diplo.de/ua-uk/2549080-2549080>

18 Іванова В. Міжнародні регіональні організації як інструмент забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави. *Наукові перспективи* (Naukovі perspektivi). 2022. № 1 (19). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-116-124](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-116-124)

19 Як отримати гуманітарну допомогу. URL: <https://bf.diiia.gov.ua/articles/yak-otrymaty-humanitarnu-dopomohu> (дата звернення: 12.05.2025).

20 Головна - Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/DD_mod_05-1.pdf

переселенців на деокуповані території, а також відновлення інфраструктури та соціальних установ, що дозволяє відновити нормальне життя в постраждалих регіонах.²¹

8. Дипломатична підтримка — це заходи, що включають політичні переговори, дипломатичний тиск та посередництво між країнами для вирішення конфліктів мирним шляхом. Важливу роль у підтримці України відіграють міжнародні організації, зокрема ООН, а також окремі держави, які за допомогою дипломатичних каналів забезпечують підтримку суверенітету України.²²

9. Міжнародні організації — це структури, що об'єднують кілька країн і сприяють співпраці між ними в різних сферах. Вони можуть надавати фінансову, гуманітарну, політичну та правову підтримку. У контексті підтримки України під час війни, важливу роль відіграють організації, такі як Європейський Союз, НАТО, ООН, Світовий банк та інші.²³

10. Фінансова допомога — це різні форми міжнародних фінансових вливань, зокрема кредити, гранти та інвестиції, що спрямовані на відновлення економіки країни та підтримку стабільності. В Україні фінансова допомога від

21 Реінтеграція: пріоритети діяльності нового Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій — Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/reintegraciya-prioriteti-diyalnosti-novogo-ministerstva-z-pitan>.

22 Дипломатична підтримка України з 2014 року — найбільша без усякого перебільшення . Офіційне інтернет-представництво Президента України. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/diplomaticzna-pidtrimka-ukrayini-z-2014-roku-najbilsha-bezum-72637>

23 Хвіст В. Функції та форми участі міжнародних організацій у світополітичних процесах і врегулюванні міжнародних конфліктів // *Acta de historia & politica: saeculum XXI*. 2022. № 04. С. 36–46. URL: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2022.04.036>

міжнародних партнерів є важливим елементом для забезпечення економічної стійкості та відновлення після збройної агресії.²⁴

11. Протидія пропаганді — це зусилля, спрямовані на боротьбу з дезінформацією та фальшивими новинами, які використовуються для маніпуляцій громадською думкою. Україна активно бореться з російською пропагандою через міжнародні медіа, соціальні мережі та підтримку правди, що є важливим аспектом як у війні, так і в післявоєнній відбудові.

12. Протидія кіберзагрозам — це заходи щодо захисту інформаційних систем від кібератак, що можуть бути спрямовані на дестабілізацію держави. Кібербезпека є ключовою в умовах гібридної війни, де інформаційні та технологічні атаки стали важливими елементами агресії.

13. Підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО) — це комплекс заходів, що включають надання тимчасового житла, гуманітарної допомоги та соціальної підтримки для осіб, які змушені були залишити свої домівки через війну. Внутрішньо переміщені особи є однією з найбільш уразливих категорій населення, що потребує постійної підтримки.

14. Енергетична незалежність — це процес досягнення самодостатності в енергетичному забезпеченні через розвиток альтернативних джерел енергії, зокрема відновлювальних джерел. Для України це стало важливою метою після відключення від російських постачальників енергоносіїв, що стало наслідком агресії.

15. Відновлення прав людини — це процес, який включає відновлення прав і свобод громадян, які постраждали від збройної агресії. Це включає повернення права на свободу пересування, право на захист, відновлення права на роботу та соціальну підтримку.

24 Національний інститут стратегічних досліджень. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні (квітень 2024 року). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-kviten-2024-roku>

16. Міжнародне гуманітарне право — це система норм і принципів, що регулюють поведінку учасників збройних конфліктів. Вона спрямована на захист цивільних осіб, гуманітарну допомогу та заборону використання певних видів зброї. В Україні важливе значення мають принципи міжнародного гуманітарного права для захисту прав населення в умовах війни.

17. Гуманітарна інфраструктура — це мережа установ і організацій, які забезпечують надання основних послуг для населення в кризових ситуаціях, таких як медичне обслуговування, харчування, вода, притулок та інше. Вона є важливою складовою гуманітарної допомоги та надається як урядом, так і міжнародними організаціями.

18. Відновлення економіки — це процес, що включає заходи з відновлення промисловості, сільського господарства, бізнесу та інших секторів економіки після війни. Важливим етапом є залучення інвестицій та створення сприятливого бізнес-клімату для національних і міжнародних компаній.

19. Мобілізація ресурсів — це процес залучення всіх можливих ресурсів (фінансових, людських, технічних) для підтримки держави під час війни та в післявоєнний період. Вона включає в себе як внутрішнє, так і міжнародне фінансування, допомогу від приватного сектору, волонтерів та держави.

20. Військова реформа — це процес зміцнення та модернізації армії, підвищення її боєздатності та ефективності через реформи у військовій структурі, стратегічному плануванні та забезпеченні. Реформа армії є важливою для забезпечення обороноздатності держави, щоб вона могла ефективно протистояти будь-яким загрозам.²⁵

21. Соціальні мережі — це інтернет-платформи, які дозволяють користувачам створювати особисті профілі, обмінюватися інформацією, спілкуватися, обговорювати різноманітні теми, ділитися медіафайлами (фото,

25 Велика реформа ЗСУ: як армійські корпуси можуть змінити війну - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1jg1z009e1o>

відео, текстами) та взаємодіяти в групах або спільнотах. Соціальні мережі стали важливим інструментом у різних сферах життя, від особистого спілкування до бізнесу та політики.²⁶

22. Глобальна безпека — це сукупність заходів, що вживаються міжнародною спільнотою для забезпечення миру, стабільності та запобігання збройним конфліктам. Вона охоплює такі аспекти, як безпека на рівні окремих держав, економічна стабільність, боротьба з тероризмом, а також захист довкілля від впливу збройних конфліктів.²⁷

23. Міжнародне співробітництво в умовах війни — це об'єднання зусиль держав і міжнародних організацій для вирішення проблем, спричинених війною, та сприяння відновленню миру і стабільності. Включає надання гуманітарної, технічної, фінансової допомоги, а також організацію миротворчих операцій та дипломатичних ініціатив для завершення конфлікту.

24. Енергетична безпека — це забезпечення країни необхідними енергетичними ресурсами для її економічної діяльності та обороноздатності. В умовах війни енергетична безпека стає ще важливішою, особливо коли агресор намагається використати енергетичні ресурси як інструмент тиску.²⁸

25. Реабілітація ветеранів та поранених — це процес надання медичної та психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок війни. Реабілітація включає відновлення фізичних та психічних функцій постраждалих, сприяння їх соціальній інтеграції та відновлення нормального життя в умовах війни або післявоєнного періоду.

26 Чорний В. Нові соціальні медіа та соціальні мережі в освітньому процесі. Військова освіта. 2019. Т. 37, № 1. С. 286–295. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2018-1/286-295> (дата звернення: 12.05.2025).

27 Помаза-Пономаренко А. Л. Глобальна безпека: “інституційна сила 4.0”. Derzhavne upravlinnya udoskonalennya ta rozvytok. 2024. № 11. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.1> (дата звернення: 12.05.2025).

28 Лісовий А. Теоретико-методологічні підходи до визначення рівня енергетичної безпеки України. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2024. Т. 328, № 2. С. 168–172. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-26> (дата звернення: 12.05.2025).

26. Цифрова трансформація в умовах війни — це впровадження технологій і цифрових рішень для оптимізації різних аспектів війни та післявоєнного відновлення. Включає в себе кібервійськові дії, використання штучного інтелекту для аналізу великих даних, а також цифрові платформи для мобілізації та координації міжнародної допомоги.²⁹

27. Технологічний розвиток у сфері оборони — це використання новітніх технологій, таких як безпілотні літальні апарати, роботизовані системи, кіберзахист і штучний інтелект, для зміцнення обороноздатності країни та забезпечення ефективності бойових операцій. Інноваційні технології стають важливою частиною сучасних військових стратегій та стратегічного планування.³⁰

Для дослідження теми «Нові форми підтримки України у протистоянні російській збройній агресії» застосовані різні методи, що дозволяють глибше зрозуміти процеси надання міжнародної допомоги та її вплив на ситуацію в Україні. Одним із основних методів є аналіз документів, який дозволяє вивчити міжнародні угоди та резолюції, що регулюють надання допомоги Україні. Це дає змогу побачити правову базу для підтримки держав-партнерів, а також зобов'язання, які вони беруть на себе для допомоги Україні.

Іншим методом є порівняльний аналіз, який дозволяє оцінити досвід інших країн, які пережили схожі збройні конфлікти. Це дає можливість вивчити, які форми допомоги були ефективними для цих країн, і застосувати отримані уроки для покращення ситуації в Україні. Порівняння різних моделей підтримки дає змогу оцінити, що з цього досвіду може бути адаптоване для нашої країни.

29 Жумбей М., Савчук Н., Філіпенко Л. Цифрова трансформація освіти в умовах російсько-української війни. Перспективи та інновації науки. 2022. № 12(17). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-12\(17\)-89-99](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-12(17)-89-99) (дата звернення: 12.05.2025).

30 Телелим В. М., Даник Ю. Г., Зінченко А. О. Кіберосвіта у сфері оборони. Наука і оборона. 2019. Т. 5, № 4. С. 35–42. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-5-4-35-42> (дата звернення: 12.05.2025).

Емпіричні методи, зокрема збори даних через інтерв'ю та аналіз статистики, дають змогу оцінити реальний ефект надання міжнародної допомоги. Це дає можливість побачити, як на практиці допомога впливає на цивільне населення та обороноздатність країни.

Кейс-метод дає змогу розглянути конкретні випадки надання допомоги Україні, зокрема фінансової, гуманітарної та військової, а також оцінити їх ефективність у реальних умовах. Ці методи в сукупності дозволяють не тільки оцінити існуючу допомогу, а й визначити шляхи для її вдосконалення.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФОРМ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

2.1. Дипломатична, політична та інформаційна підтримка: міжнародна солідарність, інформаційна протидія

Дипломатична, політична та інформаційна підтримка України у період російської збройної агресії стала одним із найважливіших факторів у зміцненні національного спротиву та консолідації міжнародної спільноти навколо українського питання. Від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 року українська держава розгорнула безпрецедентні зусилля у сфері інформаційної протидії дезінформації, а також у дипломатичній площині, намагаючись забезпечити безперервну міжнародну підтримку своїх прагнень до захисту територіальної цілісності, суверенітету та демократичного вибору.

На інформаційному фронті Україна зіткнулася з масштабною хвилею російської пропаганди, яка мала на меті дискредитацію української влади, підрив морального духу населення, а також створення спотвореного образу подій для міжнародної аудиторії. У відповідь Україна розгорнула комплексну інформаційну кампанію, спрямовану як на власне населення, так і на світову спільноту.

Основними інструментами інформаційної боротьби стали державні та незалежні медіа, активне використання соціальних мереж, а також залучення громадських діячів, журналістів та волонтерів. До важливих аспектів інформаційної протидії слід віднести швидке й оперативне інформування про події на фронті, спростування фейкових повідомлень, поширення реальних свідчень злочинів російської армії в Україні. Поява таких ініціатив, як United24,³¹ спрямованих на популяризацію правди про Україну та збір коштів на підтримку

³¹UNITED24 - Ініціатива Президента України. UNITED24 - The initiative of the President of Ukraine. URL: <https://u24.gov.ua/uk>

армії і гуманітарних проєктів, свідчить про високий рівень організації інформаційної роботи.

У дипломатичній сфері Україна значно посилила свою присутність на міжнародній арені. Президент Володимир Зеленський і Міністерство закордонних справ України взяли на себе завдання постійної комунікації з лідерами держав світу, міжнародними організаціями та громадськими об'єднаннями. Виступи Зеленського перед парламентами різних країн, звернення до громадськості через відеозв'язок, участь у міжнародних форумах сприяли формуванню широкої коаліції підтримки України.

У результаті дипломатичних зусиль Україні вдалося отримати безпрецедентний рівень військової, економічної та гуманітарної допомоги. Країни Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, Японія, Австралія та багато інших не лише надавали військову техніку, озброєння та фінансову допомогу, але й запровадили санкції проти Російської Федерації, що стало важливим інструментом економічного тиску і обмеження ресурсів агресора.

Міжнародна солідарність з Україною також проявилася через рішення багатьох країн про прийом українських біженців, організацію гуманітарних коридорів, постачання медикаментів і продуктів харчування. Однією з яскравих форм підтримки стало проведення численних благодійних концертів, арт-проектів, кінопоказів, акцій солідарності у різних містах світу, що допомагало зберігати увагу міжнародної громадськості до подій в Україні.

Порівнюючи форми підтримки, можна виокремити кілька ключових особливостей. Інформаційна підтримка вимагала високої оперативності, гнучкості та здатності адаптуватися до змін ситуації, у той час як дипломатична підтримка

базувалася на довготривалих переговорах, створенні союзів та підписанні міжнародних угод.³²

Інформаційна протидія російській агресії дозволила змінити наратив, який раніше домінував у західних медіа, та акцентувати увагу на тому, що Україна є жертвою неспровокованої агресії, а Росія – порушником міжнародного права. Ця зміна в інформаційному полі була критично важливою для формування політичних рішень на рівні держав і міжнародних організацій.

Водночас дипломатична діяльність дозволила закріпити інформаційні успіхи в конкретних рішеннях, таких як надання статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу,³³ підтримка резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо засудження агресії Росії,³⁴ створення спеціальних міжнародних трибуналів для розслідування воєнних злочинів Російської Федерації проти України.³⁵

Важливо відзначити, що обидві форми підтримки взаємодоповнювали одна одну. Інформаційні кампанії створювали підґрунтя для дипломатичних ініціатив, а дипломатичні перемоги підсилювали довіру до інформаційних повідомлень української сторони.

Ще одним важливим чинником стало активне залучення української діаспори, яка через свої організації сприяла поширенню правди про війну, брала участь у акціях протесту на підтримку України, лобіювала інтереси держави у парламентах і урядах країн перебування.

32 Застосування роботизованих систем в умовах збройної агресії росії проти України / О. Zaitsev та ін. Journal of scientific papers "social development and security". 2024. Т. 14, № 6. С. 53–60. URL: <https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.6.6>

33 Що таке Європейський Союз?/ URL: https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/uk/WHAT_IS_THE_EUROPEAN_UNION.html

34 Генасамблея ООН ухвалила українську резолюцію щодо необхідності досягнення справедливого миру URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3674324-genasamblea-on-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodo-neobhidnosti-dosagnenna-spravedlivogo-miru.html>

35 Створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України: проблеми та перспективи. URL: <https://law.chnu.edu.ua/stvorennia-spetsialnoho-trybunalu-shchodo-zlochynu-ahresii-proty-ukrainy/>

Серед прикладів інформаційної підтримки можна згадати діяльність таких платформ, як UkraineWorld³⁶ та Euromaidan Press,³⁷ які щодня публікують перевірену інформацію англійською мовою для іноземної аудиторії. У свою чергу, дипломатична діяльність включала активізацію співпраці з такими структурами, як НАТО, ООН, ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями, де Україна послідовно просуvala питання захисту своїх національних інтересів

Ще одним аспектом інформаційної підтримки стало активне використання цифрових технологій та соціальних мереж. Платформи такі як Facebook, Twitter, Instagram, TikTok стали головними каналами для оперативного поширення інформації. Українські офіційні установи, журналісти, блогери та звичайні громадяни активно використовували ці ресурси для донесення правди про війну, висвітлення злочинів російської армії, мобілізації міжнародної підтримки. Хештеги на кшталт #StandWithUkraine, #StopRussianAggression стали вірусними та залучали мільйони користувачів у всьому світі.³⁸

Важливу роль відіграла і культура. Українські митці через музику, живопис, кінематографію та літературу доносили історії боротьби українського народу, руйнуючи стереотипи і зміцнюючи образ України як нації, яка бореться за свободу та права людини. Такі культурні проекти сприяли емоційному залученню аудиторії, що, у свою чергу, підвищувало рівень готовності громадськості в інших країнах вимагати від своїх урядів активної підтримки України.

У сфері дипломатії Україна продемонструвала гнучкість і прагматизм. Вона успішно балансувала між різними міжнародними центрами сили, укріплюючи стосунки з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки, Великою Британією, а також розширюючи дипломатичні зв'язки з країнами Азії, Латинської

36 UkraineWorld. URL. <https://ukraineworld.org/en>

37 Euromaidan Press. URL. <https://euromaidanpress.com/>

38 ЗВ Україні Telegram зберігає лідерство серед соцмереж у споживанні новин. URL: <https://spravdi.gov.ua/v-ukrayini-telegram-zberigaye-liderstvo-sered-soczmerezh-u-spozhyvanni-novyn/>

Америки та Африки. Особливо важливою стала активізація роботи в ООН, де Україна змогла домогтися ухвалення кількох резолюцій, які засуджували агресію Росії та підтримували українську територіальну цілісність.³⁹

Дипломатична підтримка також включала залучення до співпраці численних міжнародних організацій. Велике значення мала співпраця з Міжнародним кримінальним судом, який відкрив розслідування воєнних злочинів, скоєних російськими військовими в Україні. Важливими стали також зусилля спрямовані на розширення санкційного тиску на Росію, замороження її активів за кордоном, обмеження її доступу до міжнародних фінансових ринків.

Іншою ключовою формою підтримки стали міжнародні економічні ініціативи. Плани відновлення України, запропоновані країнами Заходу, передбачають багатомільярдні інвестиції у відбудову зруйнованої інфраструктури, модернізацію економіки, розвиток енергетичної незалежності. Зокрема, європейські інститути, такі як Європейський інвестиційний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, оголосили про масштабні програми підтримки України.

Варто підкреслити і роль міжнародної громадськості. Мільйони людей у всьому світі виходили на мітинги підтримки України, збирали пожертви для гуманітарних фондів, надсилали гуманітарну допомогу. Сотні міст оголосили про побратимські стосунки з українськими містами, організовуючи довгострокові програми допомоги та обміну досвідом.

Можна зробити висновки, що ці напрями є взаємопов'язаними та взаємопідсилюючими. Інформаційна підтримка створює необхідне середовище громадської думки, яке тисне на уряди демократичних країн, змушуючи їх ухвалювати рішення на користь України. Дипломатична підтримка водночас

39 Остапчук Г. О., Василенко В. С., Карпенко О. А. Культурно-мистецький складник протистояння України військовій агресії росії. *Culturological almanac*. 2024. № 4. С. 363–370. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.4.44>

легалізує ці процеси на міжнародному рівні через укладення відповідних угод, декларацій, фінансування та військову допомогу.⁴⁰

Українська дипломатія також активно використовувала механізми публічної дипломатії. Завдяки виступам В. Зеленського перед парламентами, його зверненням до народів світу та інтерв'ю провідним світовим ЗМІ вдалося не тільки зміцнити політичну підтримку, а й пробудити емоційне залучення мільйонів людей до долі України. Це створило унікальний прецедент, коли боротьба окремої держави сприймається світовою спільнотою як спільна справа захисту свободи та прав людини.

Одним із важливих викликів стало подолання втоми від війни у світових ЗМІ. На початку вторгнення тема України домінувала у заголовках усіх провідних видань, проте з часом інтерес поступово знижувався. У відповідь Україна застосовувала нові стратегії інформаційного впливу, залучаючи відомих особистостей, зірок шоу-бізнесу, спортсменів для підтримки своєї справи⁴¹

Особливо важливою стала боротьба за істину у цифровому просторі. Українські фахівці створили сотні ініціатив, спрямованих на викриття російських фейків, проведення фактчекінгу, моніторинг пропагандистських каналів. Це дозволило швидко реагувати на спроби Росії маніпулювати громадською думкою у різних країнах світу.⁴²

У часи великих потрясінь суспільство змінюється швидше, ніж у періоди стабільності. Війна, яка прийшла в Україну у 2014 році, а потім повномасштабно у 2022 році, стала каталізатором глибоких перетворень не тільки у сфері оборони,

40 Навчання під час війни: як і чому цифрові технології стали рятівним колом та орієнтиром для освіти. УП. Життя - новини про здоров'я, психологія та соціум. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/navchayemo-i-zrostayemo/cifrovi-tehnologiji-305855/>

41 Російсько-українська війна: 10 років боротьби за волю і незалежність. URL: <https://shsrada.gov.ua/news/1707919554/>

42 Федосенко Н. А. Використання цифрових технологій у цивільних правовідносинах. Часопис цивілістики. 2022. № 45. С. 69–74. URL: <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.469> (дата звернення: 27.04.2025).

економіки чи політики, а й у способі, як українці сприймають інформацію, як шукають новини і як реагують на події. Telegram став не просто платформою для спілкування, він перетворився на важливу складову інформаційної екосистеми країни, що бореться за своє виживання, незалежність і гідність.

У перші години війни, коли паніка загрожувала охопити суспільство, люди шукали відповіді на питання, що робити, де безпечніше, куди бігти, де ховатися. В умовах, коли традиційні медіа фізично не могли забезпечити миттєве оновлення інформації, Telegram показав себе як ідеальний інструмент для швидкої передачі повідомлень, оперативних попереджень і координації дій. Месенджер дозволяв без зайвих бар'єрів передавати інформацію не тільки від державних структур, але й між простими громадянами, створюючи горизонтальну мережу взаємопідтримки і солідарності.⁴³

Оперативність стала однією з головних переваг Telegram. На відміну від телевізійних новин, які оновлюються кілька разів на добу, або навіть від сайтів ЗМІ, які працюють із певною затримкою, канали у Telegram могли поширювати повідомлення щохвилини. Користувачі отримували зведення про повітряні тривоги, обстріли, евакуацію, гуманітарну допомогу буквально в режимі реального часу. Це рятувало життя, давало змогу ухвалювати обґрунтовані рішення і дозволяло людям залишатися інформованими навіть у найкритичніші моменти.

Зручність використання також сприяла зростанню популярності Telegram. На відміну від інших месенджерів, Telegram не перевантажував пам'ять телефонів, працював швидко навіть при слабкому інтернет-з'єднанні і дозволяв зручно переглядати інформацію, підписуватися на десятки каналів, створювати власні спільноти, вести приватні або групові чати. Це робило його доступним для всіх,

43 В Україні Telegram зберігає лідерство серед соцмереж у споживанні новин. URL: <https://spravdi.gov.ua/v-ukrayini-telegram-zberigaye-liderstvo-sered-soczmerz-zh-u-spozhyvanni-novyn/>

незалежно від віку, технічних навичок чи місця проживання. Telegram став універсальним інструментом, який об'єднав людей у єдину інформаційну спільноту.

Статистика підтверджує виняткову роль Telegram у період війни. Згідно з дослідженням USAID-Internews, проведеним у 2023 році, Telegram став головним джерелом новин для 75 відсотків українців, які мали доступ до інтернету. Для порівняння, інші платформи значно відставали: Viber використовували 60 відсотків, Facebook — 45 відсотків, Instagram — 37 відсотків, YouTube — 32 відсотки, TikTok — 18 відсотків, WhatsApp — 11 відсотків, а Twitter — лише 4 відсотки. Ще більш вражаючим є те, як швидко Telegram завоював це місце: у 2021 році лише 21 відсоток українців зверталися до месенджера для отримання новин, після початку широкомасштабного вторгнення ця цифра перевищила 60 відсотків, а у 2023 році сягнула 72 відсотків, що свідчить про кардинальну зміну інформаційних звичок суспільства.⁴⁴

Особливе місце в екосистемі Telegram посіли численні канали та групи, що поширювали новини, координували допомогу, об'єднували людей за спільними інтересами і завданнями. Офіційні канали державних структур стали надійним джерелом інформації. Серед них можна виділити канали Офісу Президента України,⁴⁵ Генерального штабу Збройних сил України,⁴⁶ Міністерства оборони,⁴⁷ Служби безпеки України⁴⁸ та інших установ. Вони забезпечували громадян офіційними заявами, рекомендаціями, попередженнями про загрози, а також зведеннями з фронту, що дозволяло зберігати спокій і уникати паніки.

44 Дослідження USAID-Internews 2024 про медіаспоживання українців. Медіамейкер. URL: <https://mediamaker.me/usaid-internews-2024-mediaspozhyvannya-ukraincziv-12518/> (дата звернення: 27.04.2025).

45 Зведення Генерального штабу Збройних сил України щодо ситуації на фронті URL: <https://suspilne.media/1010913-tramp-vvazae-so-tridenne-peremira-putina-ce-duze-bagato-zsu-vrazil-punkt-upravlinna-dronami-rf-1168-den-vijni/>

46 Офіційний сайт Міністерства оборони України URL: <https://www.mil.gov.ua>

47 Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <https://www.president.gov.ua>

48 Офіційний сайт Служби безпеки України URL: <https://ssu.gov.ua/>

Паралельно розвивалися волонтерські та громадські ініціативи, які через Telegram координували зусилля зі збору гуманітарної допомоги, пошуку ліків, організації евакуації, транспортування постраждалих, доставки їжі, медикаментів, теплих речей. Усе це здійснювалося через спеціальні групи у месенджері, які ставали своєрідними операційними штабами на місцях, де волонтери швидко обмінювалися інформацією, розподіляли ресурси і допомагали тим, хто цього потребував.

Не менш важливою виявилася роль Telegram у сфері військової інформації. Численні канали публікували оперативні зведення з фронту, інформацію про переміщення військ, карти обстрілів, оновлення про успіхи української армії, спростування російських фейків. Підтримували моральний дух суспільства, мотивували людей продовжувати боротьбу. Такі ресурси, як Оперативний ЗСУ,⁴⁹ АрміяInform,⁵⁰ Український мілітарний портал⁵¹ і багато інших, стали надійними джерелами правдивої інформації в епоху гібридної війни, де інформація є не менш важливою зброєю, ніж ракети чи танки.

Ще одним важливим аспектом є регіональні канали, які стали життєво необхідними для мешканців окремих міст і областей. Через них люди дізнавалися про місцеві загрози, ситуацію з комунальними послугами, відкриття гуманітарних штабів, маршрути евакуаційних автобусів або пошкодження інфраструктури. Це дозволяло швидше ухвалювати рішення, адаптуватися до змін обставин і уникати небезпек. Telegram фактично став нервовою системою українського суспільства, забезпечуючи миттєву передачу сигналів між його різними частинами.

Крім того, Telegram став головним інструментом у боротьбі за міжнародну підтримку України. Через англomовні канали інформація про події в Україні

49 Оперативний ЗСУ — офіційний канал Збройних сил України в Telegram URL: <https://t.me/operativnoZSU>

50 АрміяINFORM — офіційний канал Міністерства оборони України в Telegram.URL: <https://t.me/armyofukraine>

51 Мілітарний — офіційний Telegram-канал про армію, війну та оборонку URL: <https://t.me/milinua>

швидко поширювалася світом. Активісти, журналісти, волонтери створювали канали, спеціально орієнтовані на іноземну аудиторію, де пояснювали суть конфлікту, викривали російські наративи, закликали до допомоги і солідарності. Завдяки цьому Україна змогла утримувати увагу світу протягом довгого часу, що було надзвичайно важливо для забезпечення постійної підтримки на міжнародному рівні.⁵²

Однак Telegram має і свою тіньову сторону. Питання безпеки листування в месенджері досі викликає багато дискусій. З одного боку, Telegram декларує шифрування і захист даних, але з іншого, дослідники вказують, що звичайні чати не мають наскрізного шифрування, а дані зберігаються на серверах компанії з ключами дешифрування. Це створює теоретичну можливість доступу до особистої інформації користувачів, особливо в умовах кібервійни та можливого втручання з боку російських спецслужб.

Особливої гостроти питання безпеки набуло після інциденту з блокуванням кількох українських офіційних ботів, які допомагали збирати інформацію про пересування ворога. Попри швидке втручання Мінцифри і відновлення роботи ботів, інцидент продемонстрував, що Telegram не є повністю незалежним і що в умовах політичного тиску він може ухвалювати рішення, які не відповідають інтересам української безпеки.

Тому критично важливо користуватися Telegram усвідомлено, довіряти лише перевіреним каналам, дотримуватися базових правил цифрової безпеки, уникати публікації чутливої інформації у відкритих чатах і бути обачними під час обговорення важливих питань. Водночас варто пам'ятати, що жоден інструмент не є ідеальним і що реальна безпека починається з уважності кожного окремого користувача.

52 Федосенко Н. А. Використання цифрових технологій у цивільних правовідносинах. Часопис цивілістики. 2022. № 45. С. 69–74. URL: <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.469>

У зв'язку з розширенням цифрових каналів комунікації, одним із важливих аспектів стало зростання інформаційної грамотності серед громадян. Українці активно навчались як розпізнавати фейки та дезінформацію, критично ставитися до новин і взаємодіяти з різними джерелами інформації. Це стало важливою складовою боротьби з російською пропагандою, адже навіть у найтемніші часи війни правдива інформація ставала головним інструментом захисту. Програми навчання, організовані державними установами та громадськими організаціями, сприяли підвищенню рівня медіаосвіченості і допомогли людям не лише виживати, але й боротися за правду у інформаційній війні.

Зміни в інформаційній політиці також мали значний вплив на розвиток медіапростору в Україні. В умовах війни уряд активно підтримував розвиток національних медіа та цифрових платформ, створюючи можливості для роботи незалежних журналістів і блогерів. Підтримка незалежних видань стала важливим елементом у протидії російському впливу, адже саме такі медіа забезпечували доступ до непідцензурної інформації. Водночас українські медіа стали важливим каналом для інформування не лише українців, а й міжнародної аудиторії, що допомагало зміцнювати репутацію України на глобальній арені.

Інформаційна підтримка також включала зміцнення зв'язків з міжнародними медіа. Під час війни велика кількість іноземних журналістів і ЗМІ висвітлювали події в Україні, що допомогло створити широку міжнародну картину конфлікту. Співпраця з міжнародними медіа, таким як BBC,⁵³ Reuters,⁵⁴ Al Jazeera,⁵⁵ надавала можливість для безперервного поширення правдивої інформації та сприяла формуванню громадської думки в інших країнах. Важливою частиною цього процесу стала участь в міжнародних медіафорумах, де українські представники

53 BBC News Україна — офіційний сайт української редакції BBC URL: <https://www.bbc.com/ukrainian>

54 Reuters — міжнародне новинне агентство URL: <https://www.reuters.com>

55 Al Jazeera — міжнародний новинний канал URL: <https://www.aljazeera.com>

могли донести правду про ситуацію на фронті, викрити фейки та маніпуляції російської пропаганди.

У рамках політичних зусиль Україна активно просуvala питання щодо надання їй безпекових гарантій, що стало важливим кроком до зміцнення міжнародної стабільності. Обговорення концепцій безпеки на рівні міжнародних організацій, таких як НАТО і ЄС, допомогло створити механізми, які у разі агресії з боку Росії забезпечували б більш швидку і ефективну реакцію з боку світової спільноти. Це дозволило країнам Заходу виробити більш чітку стратегію підтримки України, що включала не лише фінансову та гуманітарну допомогу, а й спільні військові дії в рамках міжнародних операцій.

Активізація міжнародних економічних санкцій проти Росії стала одним із ключових інструментів дипломатичної боротьби. Санкції стали не лише економічним тиском, а й потужним політичним сигналом, який сигналізував про глобальну ізоляцію агресора. Україна активно співпрацювала з країнами Європи, США та іншими партнерами для розширення санкційної політики та запровадження нових обмежень щодо важливих секторів російської економіки, що допомогло суттєво обмежити ресурси, якими Кремль може маніпулювати у своїй агресії.

Важливою складовою дипломатичної підтримки стали також ініціативи, спрямовані на притягнення Росії до міжнародної відповідальності. Україна разом із партнерами працює над створенням спеціального трибуналу щодо злочину агресії, а діяльність Міжнародного кримінального суду вже має вагомі результати. Такі інструменти, як формат "Рамштайн", укладення двосторонніх угод про безпекові гарантії та просування української формули миру, стали основою інституційної дипломатії. Особливу роль відіграє розширення діалогу з країнами Глобального Півдня та участь у міжнародних форумах, де Україна системно доносить свою позицію та зміцнює коаліцію на підтримку суверенітету, миру і справедливості.

Отже, дипломатична, політична та інформаційна підтримка України стали ключовими елементами на шляху до зміцнення міжнародної солідарності та підтримки в умовах російської агресії. Зусилля з інформаційної протидії дезінформації, а також активна дипломатична діяльність дозволили залучити численні країни та міжнародні організації до захисту суверенітету та територіальної цілісності України.

2.2. Військова допомога: поставки озброєння, навчання, технічна підтримка

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році військова допомога Україні стала ключовою частиною міжнародної підтримки. Ця допомога охоплює постачання зброї, тренування військових та технічну підтримку, що дає Україні можливість зміцнити свою оборону і протистояти агресії, навіть попри чисельну і технічну перевагу ворога.

З початку агресії Україна отримала значну підтримку від міжнародних партнерів, зокрема від Сполучених Штатів Америки, країн Європейського Союзу, Великої Британії та багатьох інших держав, які стали союзниками у боротьбі з російською загрозою. Важливо зазначити, що цей процес не був одноразовим, а здійснюється на постійній основі з моменту початку агресії і з кожним роком лише набирає обертів. Військова допомога може бути розділена на кілька основних напрямків: постачання зброї та військової техніки, навчання українських військових, а також технічна підтримка та модернізація озброєнь.⁵⁶

Постачання зброї та військової техніки стало одним з основних інструментів у підтримці обороноздатності України. Поставки зброї почалися в 2014 році, коли Росія анексувала Крим та підтримала сепаратистські угруповання на сході

⁵⁶ Грачевська Т., Ахмаджанова Д. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023. Т. 15, № 1. С. 108–119. URL: <https://doi.org/10.15421/352313>

України. На той момент країни Заходу надавали Україні в основному легке озброєння, бронежилети, медичні матеріали та інше обладнання для ведення оборони.

З початку повномасштабної російської агресії проти України в 2022 році військова допомога стала однією з основних форм підтримки з боку міжнародних партнерів. Оскільки на Заході спочатку існувала думка, що Україна не буде здатна вести тривалу та масштабну війну з Росією, перша допомога обмежувалася постачанням озброєнь, придатних для партизанської боротьби. Проте поступово, у міру того, як Росія посилювала своє вторгнення і ситуація ставала більш критичною, країни Заходу значно збільшили обсяги та різноманіття допомоги Україні, надаючи не тільки зброю, але й технічну підтримку, навчання, а також важливі боєприпаси.

У перші місяці агресії Сполучені Штати Америки разом із Великою Британією поставили Україні тисячі протитанкових ракетних комплексів Javelin і NLAW, а також бронеавтомобілі HUMVEE та амуніцію.⁵⁷ США також здійснили навчання окремих українських підрозділів для ефективного використання цих систем.⁵⁸ Окрім того, Польща та Чехія почали поставки боєприпасів, автоматичних і снайперських гвинтівок, кулеметів та пістолетів. Також важливим стало надання Польщею перших літаків МіГ-29 та постачання значної кількості медичних засобів.⁵⁹

З початком 2022 року обсяг допомоги ще більше зріс. У березні США прийняли рішення про додатковий пакет допомоги, що включав 900 одиниць

57 Волощук О. Т. Військова агресія Російської Федерації проти України як виклик і загроза міжнародному миру та безпеці людства // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2022. № 3. С. 32–39. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.03.03>

58 Javelin чи NLAW: який ПТРК Defense Express. Військовий портал Defense Express - все про військову справу. URL: https://defence-ua.com/news/javelin_chi_nlaw_jakij_ptrk_krasche_nischit_bronetehniku_rashistiv_ta_chi_dopoma_gajut_mangali_jihnim_tankam_bmp_ta_btr-6832.html

59 МіГ-29. URL: <https://military.com/uk/articles/mig-29/>

переносних зенітно-ракетних комплексів «Стінгер», 2000 ПЗРК Javelin, а також 100 тактичних безпілотних літальних апаратів. Також були надані 100 гранатометів, 5000 гвинтівок, понад 20 мільйонів боєприпасів для стрілецької зброї та понад 25 тисяч бронежилетів і шоломів. Це стало значною підтримкою для українських військових, які боролися з наступаючими російськими військами.

У квітні Німеччина передала Україні протитанкові гранатомети та значну кількість шоломів. Додатково, вона здійснила постачання 1500 зенітно-ракетних комплексів «Стріла», 100 кулеметів MG3, а також медичних засобів і продуктових наборів.⁶⁰ Особливо важливим стало надходження літаків МіГ-29 та Су-25 з країн, що входять до ООН, зокрема від Болгарії, Польщі та Словаччини.⁶¹

З початком квітня Австралія також надіслала Україні 20 бронетранспортерів Bushmaster разом із протитанковими засобами та амуніцією.⁶² Крім того, Словаччина передала систему ППО С-300, яка стала важливим елементом у забезпеченні безпеки українського повітряного простору.⁶³ Підтримка з боку НАТО також включала надання літаками, артилерією та технічними засобами. У середині квітня рішення про надання військових літаків Україні ухвалив і американський уряд, підтримавши країни НАТО у розширенні допомоги.

Одним із важливих етапів стало укладення угоди про постачання гаубиць, що було вирішальним для стабілізації фронту в умовах зростаючої потреби в

60 Українська правда. Німеччина передала Україні протитанкові гранатомети та міни. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/17/7346699/>

61 МіГ-29 та Су-25: Стало відомо, які літаки дасть Україні Євросоюз. <https://news.depo.ua/ukr/news/mig-29-ta-su-25-stalo-vidomo-yaki-litaki-dast-ukraini-evrosoyuz-202203011430175>

62 Австралія передала Україні 20 бронетранспортерів Bushmaster (ФОТО). Texty.org.ua - статті та журналістика даних для людей – Тексти.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/fragments/106286/avstraliya-peredala-ukrayini-20-bronetransporteriv-bushmaster-foto/>

63 С-300. Що треба знати про систему ППО, яку Словаччина надала Україні - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61041795>

далекобійній артилерії.⁶⁴ США, Канада і Австралія спільно поставили 100 гаубиць M777, а пізніше було доставлено ще десятки одиниць артилерії різного класу.⁶⁵ У цей період Україна отримала додатково систему CAESAR від Франції,⁶⁶ ZUZANA від Словаччини,⁶⁷ KRAB від Польщі⁶⁸ та M109 від США.⁶⁹

Однією з ключових подій в підтримці України стало потоплення російського крейсера «Москва» в червні 2022 року. Цей важливий стратегічний успіх був досягнутий завдяки використанню українських ракет «Нептун», і Росія змушена була переглянути свої плани на південному напрямку. У відповідь Сполучені Штати надали Україні протикорабельні ракети Harpoon,⁷⁰ що дозволило Києву відновити контроль над частиною Чорного моря та підвищити рівень безпеки в регіоні.

64 Гаубиці M777, далекобійний Цезар та САУ Dana M2: нова важка артилерія української армії - BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61197034>

65 Канада безпрецедентно оновлює та розширює артилерію - замінить M777 на. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/kanada_bezpretsedentno_onovljuje_ta_rozshirjuje_artileriju_zaminit_m777_na_sau_pid_jaku_napisali_tenderni_vimogi-18132.html

66 Франція використає доходи із заморожених активів РФ на обслуговування САУ CAESAR в Україні. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/weapons/gaubici-caesar-v-ukrajini-franciya-vikoristovuye-dohodi-z-aktiviv-rf-na-obslugovuvannya-sau-13003872.html>

67 Що це за історія, що Словаччина віддала стволи від Zuzana 2 для України до Азербайджану для Dita | Defense Express. Військовий портал Defense Express - все про військову справу. URL: https://defence-ua.com/people_and_company/scho_tse_za_istorija_scho_slovachchina_viddala_stvoli_vid_zuzana_2_dlja_ukrajini_do_azerbajdzhanu_dlja_dita-15251.html (дата звернення: 12.05.2025).

68 САУ Krab від Польщі для ЗСУ: в чому особливість цієї британсько-корейсько-польської артилерійської системи URL: <https://www.unian.ua/war/sau-krab-vid-polshchi-dlya-zsu-v-chomu-osoblivist-ta-chim-dopomozhe-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11847606.html>

69 САУ M109: основні характеристики, історія створенні і модифікації американської самохідної артилерійської установки. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ato/sau-m109-amerikanska-samohidna-artilerijska-ustanovka-yaka-mozhe-posiliti-ukrayinsku-armiyu-2066647.html> (дата звернення: 12.05.2025).

70 Костюченко А., Суходольський П. Як працюють американські гаубиці M109 Паладин – репортаж з фронту. Голос Америки Українською. URL: <https://www.holosameryky.com/a/gaubyci-vid-scha-na-fronti/7503177.html> (дата звернення: 12.05.2025).

До липня 2022 року Україна вже отримала понад 1000 одиниць бронетехніки, зокрема танки, бойові машини піхоти та самохідні гаубиці.⁷¹ Завдяки цим поставкам Збройні сили України змогли значно посилити свої позиції, зокрема на сході та південному заході країни. Польща, наприклад, до листопада передала Україні танки Т-72, бойові машини піхоти БМП-1, а також реактивні системи залпового вогню «Град».⁷² Від Великої Британії Україна отримала сучасні танки Challenger 2, а також різноманітні ракетні комплекси та боєприпаси.⁷³

Станом на 2024 рік Міністерство оборони України повідомило про успішне введення в експлуатацію понад 1300 одиниць озброєння та техніки, серед яких 244 одиниці вироблені в Україні.⁷⁴ Це свідчить про результативність постачань та раціональне використання отриманої допомоги. Різноманітні форми підтримки, включаючи поставки бронетехніки, навчання військових та технічне обслуговування, стали ключовими елементами, які дозволили країні не лише вижити в умовах агресії, але й активно протистояти значно потужнішому противнику.

Не менш важливим елементом системної військової підтримки України стало створення та функціонування формату «Рамштайн» — Контактної групи з оборони України, ініційованої США у квітні 2022 року. Цей міжнародний формат об'єднав понад 50 країн світу, включаючи всі держави-члени НАТО, країни

71 Мовою цифр. Хто та скільки озброєння передає Україні. URL: <https://tyzhden.ua/movoiu-tsyfr-khto-ta-skilky-ozbroiennia-peredaie-ukraini/>

72 Польща передала Україні понад 200 танків Т-72 — ЗМІ. URL: <https://military.com/uk/news/polshha-peredala-ukrayini-ponad-200-tankiv-t-72-zmi/>

73 Прем'єр Британії офіційно повідомив Зеленському про намір надати Україні сучасні танки Challenger 2. URL: <https://hromadske.ua/posts/premyer-britaniyi-oficijno-povidomiv-zelenskomu-pro-namir-nadati-ukrayini-suchasni-tanki-challenger-2>

74 Упродовж квітня Міноборони допустило до експлуатації понад 120 новинок ОВТ. URL: <https://armyinform.com.ua/2025/05/02/uprodovzh-kvitnya-minoborony-dopustylo-do-ekspluataczii-ponad-120-novynok-ovt/>

Європейського Союзу, а також партнерів з Азії, Близького Сходу та Тихоокеанського регіону. Формат «Рамштайн» став ключовим майданчиком для координації зусиль союзників у сфері військової допомоги Україні. У рамках регулярних зустрічей учасники формують спільну позицію щодо потреб Збройних сил України, узгоджують обсяги постачання озброєння, визначають пріоритети у підготовці українських військових, організовують логістику, технічне обслуговування і обмін досвідом. Саме завдяки цій платформі Україна отримала критично важливі зразки сучасного озброєння, включаючи реактивні системи HIMARS, танки Leopard 2, зенітно-ракетні комплекси NASAMS, IRIS-T, Patriot, бойові машини піхоти Bradley, CV90, а також було прийнято рішення про передачу винищувачів F-16. Формат також посилив суб'єктність України на міжнародному рівні, оскільки представники української сторони беруть активну участь у засіданнях, надаючи оновлену інформацію про ситуацію на фронті та визначаючи поточні оперативні потреби. Таким чином, «Рамштайн» став не лише платформою військової допомоги, а й інституційним механізмом глобальної оборонної коаліції, що відіграє стратегічну роль у підтримці України в умовах повномасштабної війни та у формуванні довгострокової системи європейської безпеки.

Навчання українських військових є суттєвою складовою міжнародної підтримки, що допомагає Україні адаптуватися до нових викликів сучасної війни. Після початку повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році, тренування стало невід'ємною частиною підготовки Збройних сил України до нових умов бойових дій. Країни-союзники, зокрема Великобританія, США та Польща, активно надають інструкторів та забезпечують проведення навчань, що дає можливість українським військовим освоювати новітнє озброєння та техніку.

Особливу увагу приділяють навчанню використання сучасних засобів захисту та наступальних систем озброєнь. Українські військові проходять підготовку з експлуатації таких комплексів, як зенітно-ракетні комплекси,

артилерія, бронетехніка та інші види техніки, що надходять від міжнародних партнерів. Програми навчання охоплюють широкий спектр питань: від стратегічного планування до конкретних бойових навичок. Наприклад, тренування на застосування переносних зенітно-ракетних комплексів, таких як Javelin і Stinger, дозволяють ефективно протидіяти ворожій авіації.

Також важливою є підготовка до ведення боїв у складних умовах, де потрібно враховувати не лише технічні аспекти, а й організацію взаємодії підрозділів. Військові інструктори НАТО навчають українських солдатів працювати з новими системами озброєнь та техніки, підвищуючи їхню здатність до прийняття швидких рішень у бойових умовах.

Технічна підтримка також відіграє велику роль у підвищенні боєздатності українських збройних сил. Це не тільки постачання нових систем озброєнь, а й модернізація вже наявних зразків техніки, включаючи радянські зразки, які використовує Україна. Завдяки адаптації старих систем до сучасних вимог війни, а також інтеграції нових технологій, Україна здатна підтримувати високу ефективність бойових дій.

Зокрема, модернізація радянських танків та бронетехніки дає змогу покращити їхні характеристики, наприклад, забезпечити сумісність з сучасними боеприпасами або підвищити їхню захищеність. Також важливим аспектом є постачання необхідних запасних частин, що дозволяє проводити ремонт техніки прямо на лінії фронту, тим самим забезпечуючи її оперативну готовність.

Особливу роль в оновленні техніки відіграє постачання артилерії та реактивних систем залпового вогню. Наприклад, передача американських гаубиць M777, французьких систем CAESAR та реактивних систем HIMARS значно збільшила можливості для знищення ворожих укріплень та техніки на великій відстані.

Крім того, надання технічної допомоги включає навчання українських техніків з обслуговування та ремонту цієї техніки, що дозволяє зберігати її

працездатність протягом довгого часу. Спільно з навчанням військових, технічна підтримка сприяє високій бойовій готовності українських збройних сил, забезпечуючи максимальну ефективність їхнього застосування в умовах сучасної війни.

Отже, військова підтримка України охоплює кілька ключових аспектів, зокрема поставки сучасної техніки та озброєння, навчання українських військових за кордоном та постійну технічну допомогу. Ці заходи сприяють значному зміцненню оборонних можливостей країни, покращуючи здатність ЗСУ ефективно протистояти агресії і вести бойові дії на всіх фронтах.

2.3. Економічна підтримка: санкції проти РФ, фінансова допомога Україні

Ключовими в санкційній політиці є економічні обмеження, спрямовані на російську інфраструктуру, фінансову систему та промисловість. Це є основний спосіб тиску міжнародної спільноти з метою змусити Росію припинити агресивні дії. Санкції розповсюджуються не лише на економіку, а й включають політичну та дипломатичну ізоляцію Росії на міжнародній арені.

Пакети санкцій служать потужним інструментом впливу. Вони змінюються і адаптуються відповідно до обставин, можуть бути як загальними, так і специфічними. Наприклад, санкції можуть бути спрямовані на окремих осіб, що підтримують путінський режим, конкретні економічні сектори чи державні органи, які здійснюють агресивні дії.⁷⁵

Санкції, які були введені міжнародною спільнотою проти Росії, стали серйозним кроком у відповідь на її агресивну політику і порушення міжнародних норм. Вони не лише стали реакцією на анексію Криму у 2014 році, а й на подальші

⁷⁵ Соловійова А. М. Енергетична безпека Європейського Союзу на тлі російської агресії в Україні. Право і суспільство. 2024. № 6. С. 229–235. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.34>

військові дії на сході України та інші порушення. У цей період санкції поступово ставали жорсткішими і їхній вплив на російську економіку почав проявлятися у різних секторах.

Перші санкції з'явилися після анексії Криму і вони обмежили доступ Росії до міжнародних фінансових ресурсів. Важливою частиною цих санкцій стало обмеження доступу російських банків до міжнародних платіжних систем. Це створило значні труднощі для фінансової системи Росії, оскільки міжнародні розрахунки стали набагато складнішими, а компанії втратили можливість працювати з іншими країнами. Додатково були заморожені активи найбільш впливових осіб, що знаходяться при владі, і заборонені угоди з рядом великих російських корпорацій. Ці заходи ставили під сумнів ефективність російських економічних стратегій і знижували довіру міжнародної спільноти до Росії.

Головною частиною санкцій стали обмеження на експорт високих технологій, що використовуються в оборонній та енергетичній сферах. Це, зокрема, обмеження на постачання технологій для видобутку нафти та газу, а також для виробництва новітніх видів озброєння. Ці санкції мали на меті завадити розвитку сучасних технологій у Росії, що згодом позначилося на здатності країни вести сучасну війну, а також значно ускладнило модернізацію енергетичних потужностей. Крім того, Росія позбулася доступу до передових технологій у багатьох інших галузях, що значно ускладнило її економічний розвиток.

З часом санкції ставали більш комплексними. Зокрема, після початку конфлікту на сході України в 2014 році санкції проти Росії були розширені на більш серйозні обмеження. Вони охопили більшість секторів економіки, зокрема енергетику, фінанси, оборонну промисловість і високі технології. Одним із найбільш відчутних кроків стало введення ембарго на імпорт російських енергоресурсів до країн Європейського Союзу та США. Це значно зменшило доходи Росії від продажу нафти і газу, що є основним джерелом фінансування її бюджету. Водночас, санкції сприяли пошуку нових торговельних партнерів і

ринків для російських енергоресурсів, хоча ці зусилля не компенсували втрати від заходів, спрямованих на обмеження експорту.⁷⁶

Енергетичні санкції стали одним із найбільш відчутних кроків у боротьбі з Росією, оскільки вони завдали удару по основній галузі її економіки. Вже у 2014 році Європейський Союз запровадив обмеження на постачання російських енергоресурсів, зокрема нафтопродуктів та газу. Це створило серйозні труднощі для Росії, оскільки ринки Європи є найбільшими споживачами цих товарів. Однак Росія швидко почала переорієнтовувати свої енергетичні потоки на інші країни, зокрема Китай, що в певній мірі дозволило зменшити негативний ефект від санкцій.

Крім економічних санкцій, міжнародна спільнота ввела політичні санкції, що включали заборону на участь Росії в ряді міжнародних організацій, таких як Група двадцяти (G20), Світовий банк, Міжнародний валютний фонд і інші. Росія також була виключена з різноманітних міжнародних форумів, що значно погіршило її міжнародну репутацію і ізолювало країну від участі в глобальних політичних і економічних процесах. Ці заходи призвели до того, що Росія почала більш активно шукати нові союзи та партнерства поза Західним світом, зокрема з Китаєм, Індією та країнами Близького Сходу.

Особливу увагу було приділено санкціям проти олігархів і високопрофільних осіб, що мали тісні зв'язки з Кремлем. Санкції, зокрема, стосувалися замороження активів цих осіб у західних країнах і заборони на їхню діяльність на міжнародних ринках. Це дозволило знизити вплив олігархів на політичні процеси в Росії та послабити їхню здатність фінансувати агресивні ініціативи Кремля. Водночас це поставило під сумнів стабільність внутрішньої

76 Приятельчук О., Новак О. Війна Росії проти України як глобальна загроза продовольчій безпеці: короткострокові наслідки. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2022. № 153. С. 55–68. URL: <https://doi.org/10.17721/apmv.2022.153.1.55-68>

політичної ситуації в Росії, оскільки багато хто з олігархів був тісно пов'язаний із економічною політикою держави.

У 2022 році, після початку масштабного військового вторгнення Росії в Україну, санкції стали ще більш жорсткими. Вони охоплюють майже всі сектори російської економіки і мають на меті не лише послабити економічну спроможність Росії, а й змусити її припинити військові дії. Одним із найбільших ударів стала заборона на імпорт російських енергоносіїв до Європи, що призвело до значних втрат для Росії в частині доходів від енергетичних ресурсів. Крім того, санкції обмежили доступ Росії до важливих технологій у сфері оборони та високих технологій, що також обмежило можливості Росії для ведення війни.

Росія також втратила доступ до міжнародних фінансових ресурсів. Багато західних банків відмовилися працювати з російськими фінансовими установами, а Росія була виключена з глобальних фінансових систем, таких як SWIFT. Це значно ускладнило проведення міжнародних платежів і позбавило Росію доступу до міжнародних кредитних ресурсів, що у свою чергу погіршило фінансову ситуацію в країні.⁷⁷

Що стосується внутрішньої ситуації в Росії, то санкції також мали певний вплив на рівень життя населення. Вони спричинили інфляцію, падіння курсу рубля та скорочення реальних доходів громадян. Багато підприємств виявилися неспроможними продовжувати свою діяльність через відсутність імпорتنих товарів і запчастин. Це призвело до зростання безробіття та соціальної напруги в країні.

Відповідно до цих обмежень, Росія почала шукати нові джерела фінансування та ринки для своїх товарів, зокрема через посилення співпраці з Китаєм і країнами Східної Азії. Це дозволило дещо пом'якшити наслідки санкцій, однак стратегічно Росія втратила важливі позиції на міжнародному ринку.

⁷⁷ Луцишин Г. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. С. 128–133.

Санкції проти Росії, незважаючи на їхній економічний вплив, не стали однозначною перемогою для міжнародної спільноти. Вони не змогли повністю зупинити агресивні дії Кремля в Україні, але стали важливим інструментом для обмеження ресурсів Росії і створення тиску на її внутрішню економіку.

Фінансова підтримка Україні, особливо з початку повномасштабної війни в 2022 році, виявилася ключовим чинником у забезпеченні економічної стійкості та наданні ресурсів, необхідних для оборони. Міжнародна спільнота, включаючи Європейський Союз, США, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, активізували надання значних фінансових ресурсів для України.

Таблиця 2.1

Виділення фінансової допомоги Україні

Джерело допомоги	Тип допомоги	Основні напрямки використання
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	Кредити, програми фінансування	Підтримка макроекономічної стабільності, реформи
Світовий банк	Гранти, кредити	Відновлення інфраструктури, підтримка соціальних програм
Європейський Союз (ЄС)	Гранти, безповоротна допомога	Відновлення, реформи, підтримка інфраструктури
Сполучені Штати Америки (США)	Кредити, гранти	Оборона, гуманітарна допомога, відновлення інфраструктури
Двосторонні донори	Кредити, гранти	Підтримка гуманітарної допомоги, інфраструктурні проекти, військова допомога

Джерело: ⁷⁸

Як видно з таблиці, фінансова допомога Україні надходить від різних джерел, кожне з яких має свої специфічні цілі та напрямки використання. Міжнародний валютний фонд (МВФ) надає кредити та програми фінансування, орієнтуючись на підтримку макроекономічної стабільності та проведення реформ,

⁷⁸ Білас І. Г. Терористичні політичні режими рф та ірану як співучасники воєнних злочинів і геноциду проти України та загроза міжнародній безпеці. Право.ua. 2022. № 3. С. 5–20. URL: <https://doi.org/10.32782/law.ua.2022.3.1>

що сприяють відновленню фінансової системи країни. Світовий банк допомагає грантами та кредитами для відновлення інфраструктури, включаючи важливі проекти в транспортному та енергетичному секторах, а також підтримує соціальні програми, зокрема в сферах охорони здоров'я та освіти.

Європейський Союз, через безповоротну допомогу, активно сприяє відновленню країни, підтримуючи реформи, зміцнення інфраструктури та розвиток правових інституцій. Сполучені Штати Америки надають кредити та гранти, фокусуючи їх на обороні, гуманітарній допомозі та відновленні критичної інфраструктури. Двосторонні донори забезпечують допомогу, зокрема для гуманітарних ініціатив, інфраструктурних проектів та військової підтримки, що дозволяє Україні зберігати стабільність у період війни та складних економічних умов.

Ці фінансові ресурси дозволяють країні впоратися з поточними викликами та активно працювати над відновленням і стабільністю, зокрема на фоні агресії Росії.

Санкційна політика стала однією з ключових стратегій міжнародної спільноти у боротьбі з агресією Росії, однак, незважаючи на всі зусилля, їхня ефективність не завжди була однозначною. Введення санкцій не лише спонукало Росію до змін у внутрішній політиці, але й породило певні економічні адаптації, що дозволили частково пом'якшити негативні наслідки. Однак, санкції стали відчутним ударом по російським економічним секторам, які залежать від міжнародної торгівлі та технологічних інновацій. Значна частина цих санкцій спрямована на технологічну ізоляцію Росії, що включає заборону на постачання передових технологій, критичних для розвитку її індустрії та військового комплексу.

Росія почала орієнтуватися на нові ринки, зокрема на Китай і країни Азії, що дозволило зменшити частину економічних втрат, однак це не вирішило проблему дефіциту високотехнологічних рішень, які є необхідними для ефективного

розвитку важливих секторів, таких як енергетика та оборона. Більше того, погіршення економічних зв'язків із Заходом спричинило втрату доступу до новітніх наукових досліджень і інноваційних розробок, що негативно позначилося на здатності Росії адаптуватися до сучасних економічних реалій.

Ще одним аспектом є енергетичний сектор, в якому санкції мали великий вплив. Втрата великих ринків для російського газу та нафти створила серйозні проблеми для економіки країни. Проте, внаслідок активної переорієнтації на китайський та азійський ринки, Росії вдалося компенсувати частину своїх втрат. Це дозволило утримати певний рівень економічної стабільності, хоча в загальному експорт енергоресурсів став менш вигідним через зниження цін та зміну ринкових умов.⁷⁹

Одним з найбільш ефективних аспектів санкцій стала ізоляція Росії на міжнародній політичній арені. Виключення з таких важливих організацій, як Група двадцяти (G20), Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, фактично ізолювало Росію від можливості брати участь у глобальних економічних і фінансових процесах. Це сприяло не лише політичному тиску, але й змусило Росію змінити свою зовнішньополітичну стратегію, зміщуючи акценти на партнерство з іншими країнами, зокрема з Китаєм, Індією, а також країнами Близького Сходу. Такі зміни в зовнішній політиці Росії не стали однозначною перемогою для неї, але дозволили частково компенсувати втрати від ізоляції.⁸⁰

На внутрішньому рівні, санкції також мали серйозні наслідки для російського населення. Підвищення інфляції, падіння курсу рубля і зниження рівня життя стали результатом економічних проблем, викликаних санкціями.

79 Анатомія російсько-українського конфлікту (2014–2022 рр.) в епоху гібридних війн. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5937>

80 Дзюрах Ю. М., Манукян Е. А. Державна політика підтримки та розвитку підприємництва в Україні у воєнний період: ключові аспекти в контексті мобілізації ресурсів та продовольчої безпеки. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2024. № 1. С. 37–44. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.1.6>

Високі ціни на імпортні товари та дефіцит продуктів призвели до значного погіршення соціальної ситуації в країні. Зростання безробіття, а також скорочення реальних доходів громадян стали вагомими викликами для російського уряду, що погіршило внутрішню політичну ситуацію. Однак, навіть за таких умов, Кремль намагається тримати ситуацію під контролем через маніпулювання внутрішньою пропагандою та жорстку політику репресій.

Одним із перспективних напрямків у відповідь на санкції стала пошукова активність Росії щодо нових торгових партнерів. Це включає інтенсивну співпрацю з країнами Азії та Африки, що дає змогу зберегти деякі канали для постачання енергоресурсів і деяких товарів. Однак, незважаючи на всі ці зусилля, Росія втратила доступ до багатьох важливих міжнародних ринків, що обмежує її здатність до повноцінного економічного відновлення.

Санкції також стали важливим механізмом для підтримки України в умовах війни. Вони створили значні проблеми для Росії, зокрема в економічній сфері, що стало фактором, який сприяє зміцненню позицій України на міжнародній арені. Водночас міжнародна допомога Україні, зокрема від МВФ, Світового банку, Європейського Союзу та США, забезпечує критичну фінансову підтримку для країни, дозволяючи зберігати стабільність економічної ситуації та активно реагувати на виклики війни.

Крім економічного тиску, санкції суттєво обмежили технологічний обмін між Росією та розвиненими країнами, що ускладнило модернізацію її промисловості. Україна, навпаки, отримала можливість посилити інтеграцію в глобальні економічні процеси завдяки розширенню співпраці з міжнародними фінансовими інституціями. У довгостроковій перспективі ефективність санкцій та допомоги Україні визначатиметься здатністю міжнародної спільноти зберігати єдність і послідовність у своїх діях.

Таким чином, санкції проти Російської Федерації стали головним інструментом для обмеження її економічного розвитку, однак вони не змогли повністю зупинити агресивну політику Кремля.

2.4. Гуманітарна допомога: підтримка переселенців, відновлення інфраструктури

Війна в Україні, яка триває з 2014 року і загострилася після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, спричинила масштабну гуманітарну кризу, що торкнулася мільйонів громадян. Станом на 2025 рік, понад 4 мільйони людей залишаються внутрішньо переміщеними особами (ВПО), які були змушені покинути свої домівки через бойові дії, руйнування інфраструктури та загрозу життю. Ці люди стикаються з численними викликами, включаючи відсутність житла, роботи, доступу до медичної допомоги та освіти.

Гуманітарна допомога для ВПО є критичною для забезпечення їхніх базових потреб та підтримки в умовах невизначеності. Міжнародні організації, такі як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), Міжнародна організація з міграції (ІОМ), а також численні благодійні фонди, надають багатосекторну допомогу, включаючи грошові виплати, продовольчі набори, засоби гігієни, тимчасове житло та психологічну підтримку. Наприклад, UNHCR реалізує програми багатоцільової грошової допомоги для найбільш вразливих категорій ВПО, що дозволяє їм самостійно визначати пріоритетні потреби та витратити кошти відповідно до власних обставин.

Уряд України також надає соціальну допомогу ВПО після їхньої офіційної реєстрації. Розмір допомоги становить 2000 гривень для дорослих та 3000 гривень для дітей і осіб з інвалідністю. Ці кошти спрямовані на покриття базових потреб, таких як харчування, одяг та медикаменти. Однак, через обмежені ресурси

державного бюджету та зростаючу кількість ВПО, ця допомога часто є недостатньою для повного забезпечення потреб переселенців.

Крім фінансової підтримки, складовою гуманітарної допомоги є забезпечення доступу до медичних послуг. Багато ВПО мають хронічні захворювання або потребують невідкладної медичної допомоги, але через переміщення втрачають зв'язок з постійними лікарями та медичними закладами. Міжнародні та національні організації організовують мобільні клініки, надають медикаменти та забезпечують консультації лікарів для переселенців у тимчасових місцях проживання.

Психологічна підтримка є ще однією складовою гуманітарної допомоги. ВПО часто переживають стрес, тривогу та депресію через втрату домівки, близьких та звичного способу життя. Психологи та соціальні працівники надають консультації, організовують групи підтримки та проводять тренінги з подолання стресу, що сприяє покращенню психоемоційного стану переселенців.

Освіта дітей ВПО також є пріоритетом для гуманітарних організацій. Багато дітей були змушені залишити свої школи та навчальні заклади через переміщення. Для забезпечення безперервності освіти організовуються дистанційні заняття, відкриваються тимчасові школи в місцях компактного проживання ВПО, а також надаються навчальні матеріали та обладнання.⁸¹

Житлове питання є одним з найскладніших для ВПО. Багато переселенців змушені проживати в тимчасових притулках, гуртожитках або навіть у непридатних для життя приміщеннях. Міжнародні організації та уряд України працюють над створенням модульних містечок, ремонтом наявного житла та наданням житлових ваучерів для оренди. Однак, через обмежені ресурси та велику

81 Малюхов О. Теоретичні основи управління в умовах кризи: застосування до надання гуманітарної допомоги в Україні. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 4(4). URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-1203-1213](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-1203-1213)

кількість ВПО, забезпечення всіх переселенців належним житлом залишається викликом.

Працевлаштування ВПО є кроком до їхньої інтеграції в нові громади та забезпечення самозабезпечення. Багато переселенців втратили роботу через переміщення та потребують підтримки у пошуку нових можливостей. Організуються ярмарки вакансій, професійні курси та тренінги, а також надається підтримка у відкритті власного бізнесу. Ці заходи сприяють економічній стабільності ВПО та зменшують їхню залежність від гуманітарної допомоги.

Складовою гуманітарної допомоги є також правова підтримка. ВПО часто стикаються з юридичними проблемами, такими як відновлення документів, реєстрація місця проживання, доступ до соціальних послуг та компенсацій. Правозахисні організації надають консультації, допомагають у підготовці документів та представляють інтереси переселенців у судових інстанціях. Це забезпечує захист прав ВПО та сприяє їхній інтеграції в нові громади.

В умовах триваючої війни в Україні, гуманітарна допомога внутрішньо переміщеним особам (ВПО) набуває нових форм та напрямків. Одним із таких є запровадження державної програми субсидій на оренду житла, яка стартувала 29 січня 2025 року. Ця ініціатива спрямована на полегшення фінансового навантаження на переселенців, дозволяючи їм отримувати грошову допомогу для покриття витрат на оренду житла. Розмір субсидії залежить від регіону, кількості членів родини та рівня доходу. Заявки можна подавати як онлайн через портал електронних послуг Пенсійного фонду України, так і офлайн у центрах надання адміністративних послуг.

Крім того, уряд України впровадив пільгове кредитування для ВПО на придбання житла. Завдяки підтримці Європейського банку реконструкції та розвитку, переселенці можуть отримати іпотечні кредити під 3% річних строком до 30 років з мінімальним початковим внеском у 6% від вартості житла. Ця

програма спрямована на забезпечення довгострокового житлового рішення для тих, хто втратив свої домівки через війну.⁸²

У сфері охорони здоров'я, мобільні клініки та медичні пункти продовжують надавати первинну медичну допомогу ВПО, особливо в регіонах з обмеженим доступом до стаціонарних медичних закладів. Ці мобільні підрозділи забезпечують консультації лікарів, видачу необхідних медикаментів та проведення базових медичних обстежень. Також організовуються програми вакцинації та профілактичні заходи для запобігання поширенню інфекційних захворювань серед переселенців.

У сфері освіти, для дітей ВПО створюються спеціальні освітні центри та організовуються дистанційні навчальні програми. Це дозволяє дітям продовжувати навчання без значних перерв, адаптуватися до нових умов та зберігати зв'язок із освітнім процесом. Також надається психологічна підтримка для дітей та підлітків, які пережили травматичні події, пов'язані з війною та переміщенням.

У сфері працевлаштування, організовуються ярмарки вакансій, професійні курси та тренінги для ВПО. Ці заходи спрямовані на підвищення конкурентоспроможності переселенців на ринку праці та сприяння їхній економічній самостійності. Також надається підтримка у відкритті власного бізнесу, включаючи консультації, менторство та фінансову допомогу.

Правова підтримка для ВПО включає консультації з питань відновлення документів, реєстрації місця проживання, доступу до соціальних послуг та компенсацій. Правозахисні організації та юридичні клініки надають безкоштовну допомогу у підготовці необхідних документів та представляють інтереси переселенців у судових інстанціях. Це сприяє захисту прав ВПО та їхній інтеграції в нові громади.

82 Гуманітарна допомога - МСП. URL: <https://msp.gov.ua/for-business-and-organisations/humanitarna-dopomoha>

У 2025 році гуманітарна допомога для ВПО в Україні продовжує розвиватися та адаптуватися до змінних обставин. Завдяки зусиллям держави, міжнародних організацій та громадянського суспільства, переселенці отримують підтримку в різних сферах життя, що сприяє їхній стабілізації та інтеграції в нові умови. Проте, з огляду на масштаб викликів, подальше посилення координації та розширення програм підтримки залишаються актуальними завданнями для всіх зацікавлених сторін.⁸³

Відновлення інфраструктури України після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році стало одним з найбільших викликів для країни. Зруйнування інфраструктурних об'єктів через бойові дії, а також значні пошкодження транспорту, енергосистем, житлового фонду, підприємств і культурних пам'яток вимагають великих зусиль для відновлення нормального життя. Станом на 2025 рік Україна поступово відроджується завдяки не лише національним зусиллям, але й підтримці міжнародних партнерів. Уряд країни створив стратегічний план відновлення з чіткими кроками та заходами, спрямованими на реконструкцію ключових секторів економіки та інфраструктури, а також на відновлення соціальних та гуманітарних послуг.⁸⁴

Основна частина фінансів у відновлювальному процесі буде спрямована на реконструкцію транспортної та енергетичної інфраструктури, а також житлового фонду. Ці галузі є ключовими для економічної стабільності країни, тому відновлення доріг, мостів, лікарень, шкіл та енергетичних об'єктів стане пріоритетним завданням уряду. Відновлення транспортної інфраструктури має на меті не лише забезпечення безпеки руху, але й відновлення важливих логістичних

83 Міністерство у справах ветеранів | “Для України ця війна – за існування та демократичні цінності”, – Юлія Лапутіна. Міністерство у справах ветеранів. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/dlya-ukrayini-cya-vijna-za-isnuvannya-ta-demokratichni-cinnosti-yuliya-laputina>

84 Україна 2025: п'ять ключових аспектів після трьох років повномасштабного вторгнення <https://erasmusplus.org.ua/news/ukrayina-2025-pyat-klyuchovyh-aspektiv-pislya-troh-rokiv-povnomasshtabnogo-vtorgnennya/>

маршрутів, критично важливих для внутрішньої торгівлі та економічної інтеграції з іншими державами. Дороги, мости, залізничні колії та аеропорти, які постраждали під час війни, потребують не лише ремонту, але й модернізації для досягнення максимальної ефективності та надійності транспорту з урахуванням змін, що відбудуться після війни.⁸⁵

Відновлення інфраструктури України після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році є складним і багатоаспектним процесом, який потребує значних фінансових ресурсів. Кожна з галузей, що отримують фінансування на відновлення, має вирішальне значення для нормалізації життєдіяльності країни, відновлення її економіки та забезпечення соціального добробуту громадян. Серед пріоритетів найбільші частки фінансування припадають на транспортну інфраструктуру, енергетику та житловий фонд, що відображає значення цих сфер для стабільності та розвитку держави.

Транспортна інфраструктура отримує найбільшу частку фінансування — 30%.⁸⁶ Це виправдано, оскільки транспорт є основою для нормального функціонування країни, забезпечення мобільності населення та руху товарів. Війна серйозно пошкодила дороги, мости, залізничні лінії, аеропорти та порти, що ускладнило логістику і переміщення. Відновлення транспортної інфраструктури є одним з головних пріоритетів, адже це безпосередньо впливає на економічну активність. Відновлення зруйнованих доріг, мостів, залізничних шляхів і аеропортів дозволить відновити нормальні умови для перевезення вантажів і пасажирів. Модернізація цих об'єктів також сприятиме покращенню логістичних можливостей, що в свою чергу позитивно вплине на розвиток зовнішньої торгівлі і внутрішніх економічних процесів.

85 Україні на відбудову у 2025 році потрібні додаткові майже 10 млрд доларів — Мінфін.URL: <https://hromadske.ua/ekonomika/243634-ukrayini-na-vidbudovu-u-2025-rotsi-potribni-dodatkoviy-mayze-10-mlrd-dolariv-minfin>

86 Про Державний бюджет України на 2025 рік. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>

Наступною важливою галуззю є енергетика, на яку відведено 25% фінансування.⁸⁷ Війна сильно пошкодила енергетичні мережі, електростанції, газопроводи і високовольтні підстанції, що призвело до серйозних проблем з електропостачанням. Відновлення енергетичної інфраструктури є критично важливим для забезпечення стабільного функціонування економіки та побутового сектору. Відновлення електричних мереж і газових магістралей дозволить не лише відновити енергопостачання, а й модернізувати старі об'єкти, підвищивши їхню ефективність і стійкість до нових загроз. Крім того, значним аспектом відновлення енергетичної інфраструктури є розвиток відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, що дозволить зменшити залежність від традиційних джерел енергії та зробити енергетичну систему більш стійкою.

Житловий фонд також є одним з пріоритетів відновлення, зокрема тому, що війна спричинила значні руйнування житлових будівель. Багато людей залишилися без даху над головою через обстріли та бомбардування. На відновлення житлового фонду виділяється 15% загального фінансування,⁸⁸ що є суттєвою часткою для забезпечення потреб населення в житлі. Відновлення житлових будівель передбачає не лише відновлення зруйнованих об'єктів, але й модернізацію старих будівель, що дозволить підвищити їх енергоефективність і безпеку. Крім того, необхідно створювати нові житлові комплекси, що відповідатимуть сучасним вимогам до якості життя. Підтримка соціально вразливих категорій громадян, таких як пенсіонери, малозабезпечені родини та інваліди, також є складовою частиною відновлення житлового фонду.

87 Головна | Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: https://www.nerc.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/Finansofy_resursy/Budgetniu_zapyt/Biudget_zapyt-2025.pdf

88 ІПС ЛІГА:ЗАКОН – система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. Інформаційно-правова система LIGA:ZAKON. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji12173a>

Не менш важливими є освіта та медицина, на які спрямовано 10% фінансування.⁸⁹ Війна завдала серйозної шкоди освітнім і медичним закладам, що призвело до обмеження доступу до освіти та медичних послуг для великої кількості громадян. Відновлення шкіл, лікарень і дитячих садків є важливим кроком до забезпечення нормальних умов для життя людей. Важливо не лише відновити зруйновані будівлі, але й модернізувати існуючі об'єкти, впроваджуючи новітні технології в сфері охорони здоров'я та освіти. Відновлення медичних установ допоможе забезпечити доступ до якісних медичних послуг, особливо в постраждалих регіонах, де потреба в лікарнях і клініках є особливо гострою. Водночас відновлення освітніх закладів дозволить дітям і молоді продовжити навчання, що є важливим елементом для забезпечення розвитку майбутніх поколінь.

Водопостачання і каналізація є ще однією значущою сферою, на яку виділяється 8% фінансування.⁹⁰ Війна завдала значних пошкоджень інфраструктурі водопостачання та каналізації, що створює серйозні проблеми для забезпечення населення чистою водою і ефективним відведенням стічних вод. Відновлення цієї інфраструктури є необхідним для забезпечення гігієнічних умов життя та запобігання поширенню хвороб. Важливо відновити водопостачальні мережі та каналізаційні системи, що дозволить забезпечити людей у постраждалих районах необхідними комунальними послугами. Водночас модернізація цих систем дозволить підвищити їхню ефективність і зменшити витрати на експлуатацію.

89 Державний бюджет — 2025: скільки коштів держава виділила на охорону здоров'я <https://medplatforma.com.ua/news/69138-uryad-ukhvaliv-proekt-byudzhetu-na-2024-rik-yaki-vidatki-peredbacheni-na-meditsinu>

90 Майже на пів мільярда гривень укладено угод на розмінування земель в межах державної програми компенсацій, — Юлія Свириденко. URL. <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ccf4bcf7-7466-4c2c-a9da-5e658ffa4e1f&title=MaizheNaPivMiliardaGrivenUkladenoUgodNaRozminuvanniaZemelVMezhakhDerzhavnoiProgramiKompensatsii-YuliiaSviridenko>

Ще однією важливою складовою частиною відновлення є гуманітарне розмінування, на яке виділяється 7% фінансування.⁹¹ Війна призвела до значного забруднення територій мінними полями, що становить серйозну загрозу для життя людей, особливо в деокупованих і прифронтових районах. Гуманітарне розмінування є необхідним для того, щоб забезпечити безпеку громадян і створити умови для відновлення нормального життя на цих територіях. Програмами гуманітарного розмінування передбачено очищення земель від мін і вибухонебезпечних предметів, що дозволить відновити сільське господарство, транспортну інфраструктуру і дозволить людям повернутися до своїх домівок.

Отже, відновлення інфраструктури та гуманітарна допомога є ключовими елементами відбудови України після війни. Допомога переселенцям включає надання тимчасового житла, медичних послуг та соціальної підтримки. Відновлення зруйнованої інфраструктури, зокрема доріг, електромереж і водопостачання, є необхідним для забезпечення нормального життя громадян.

91 Модернізація водопостачання та водовідведення: ключові кроки для покращення інфраструктури України.URL. https://mtu.gov.ua/news/36516.html?utm_source=chatgpt.com

РОЗДІЛ 3.

НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

3.1. Використання цифрових технологій: кібербезпека та ІТ-рішення

Цифрові технології стали основною частиною сучасного світу і не мають обмежень у застосуванні, вони охоплюють величезний спектр можливостей для розвитку різних сфер життя. В умовах зовнішньої агресії, в тому числі з боку Росії, Україна стикається з безпрецедентними викликами, коли традиційні методи боротьби виявляються недостатніми. Війна вже давно перестала бути лише військовою справою, і стало зрозуміло, що боротьба в кіберпросторі та використання технологій для контролю ситуації стає невід'ємною частиною національної безпеки та стратегії. Одним із найпомітніших аспектів цього є використання дронів, кібербезпеки та інноваційних ІТ-рішень, які відкривають нові горизонти для протистояння ворогові та допомагають підтримувати внутрішню стабільність країни.⁹²

Дрони стали одним із основних інструментів, які активно використовуються в бойових діях. Їх застосування дозволяє не лише вести ефективну розвідку, а й знищувати ворожі об'єкти, розв'язувати проблеми, які раніше потребували б великої кількості ресурсів або значного часу. Технології, які раніше використовувалися в мирних цілях, тепер стали частиною арсеналу української армії. Використання безпілотних літальних апаратів дозволяє зменшити ризики для особового складу, швидко і точно виконувати бойові завдання та збирати важливу розвідувальну інформацію без необхідності наражати військових на небезпеку. Крім того, дрони стали ефективними інструментами в гуманітарній

⁹² Російсько-українська війна: 10 років боротьби за волю і незалежність. URL: <https://shsrada.gov.ua/news/1707919554/>

сфері, дозволяючи доставляти необхідні вантажі в райони, куди інші методи доставки не можуть дістатися через бойові дії або інші обмеження.

Кібербезпека стала ще одним важливим вектором у протистоянні агресії. В умовах гібридної війни значущість захисту інформаційних систем стає необхідною. Протягом багатьох років Росія активно використовує кібератаки для дестабілізації обстановки в Україні, намагаючись зламати урядові системи, спотворити інформацію та ввести в оману населення. Україна зробила значні кроки в напрямку розбудови своїх можливостей у кібербезпеці, створивши спеціалізовані підрозділи для захисту від ворожих кібероперацій та усунення загроз, що надходять через Інтернет.⁹³ Замість того, щоб залежати від зовнішніх постачальників, країна активно розвиває власні технології та навички, що дозволяє зменшити можливі ризики та збільшити рівень захисту критичних систем.

Інформаційна війна є невід'ємною частиною сучасного конфлікту. Дезінформація і маніпуляції з боку ворога спрямовані на створення хаосу та дестабілізацію ситуації в Україні. Цифрові технології, зокрема соціальні мережі, стали основними інструментами, через які йде боротьба за громадську думку. Україна активізувала роботу в цих напрямках, розробивши програми для виявлення фейкових новин і боротьби з ними.⁹⁴ Водночас уряд і громадські організації намагаються донести правду до світової спільноти, використовуючи цифрові платформи для швидкого поширення важливої інформації про реальний стан справ у країні. Це дозволяє зменшити вплив пропаганди та отримувати підтримку від міжнародної спільноти.

Технології, що використовуються для відновлення економіки та забезпечення стійкості внутрішньої ситуації в країні, також набувають значення в

93 Кібербезпека під час війни Дубовецька територіальна громада, Івано-Франківська область.
URL: <https://dubovecka-gromada.gov.ua/news/1746527574/>

94 Ісмаїлзаде Л. Медіа, маніпуляція та інформаційна війна. *Grani*. 2023. Т. 26, № 5. С. 55–65.
URL: <https://doi.org/10.15421/1723102> (дата звернення: 12.05.2025).

умовах війни. IT-рішення активно використовуються для управління кризовими ситуаціями, відновлення інфраструктури та моніторингу гуманітарної допомоги.⁹⁵ Зруйновані міста та інфраструктура потребують швидкого відновлення, і цифрові платформи допомагають організувати цей процес, даючи можливість централізовано координувати дії уряду, організацій та міжнародних партнерів. Зокрема, використання розумних технологій для управління енергетичними системами стало важливим кроком до досягнення енергетичної незалежності. В умовах, коли обстріли енергетичних об'єктів можуть призвести до серйозних перебоїв, критично важливо мати можливість оперативно реагувати на зміни та впроваджувати альтернативні джерела енергії

Цифрові технології також є важливими в гуманітарній сфері. Вони допомагають ефективно координувати зусилля з надання допомоги постраждалим від війни, що дозволяє скоротити час реагування і точно визначити потреби в тих чи інших ресурсах. Мобільні додатки та платформи для збору і обробки даних дають змогу допомогти людям, що опинилися в складних умовах, отримати доступ до необхідних послуг і підтримки, а також зберегти контроль над важливими ресурсами в умовах обмежених можливостей.

В умовах глобальних викликів, таких як пандемії, кліматичні зміни та міжнародна політична напруга, цифрові технології стають важливим засобом для забезпечення стійкості економік і суспільств. Україна активно використовує ці технології не лише для обороноздатності, а й для створення нових можливостей національного розвитку. Розвиток технологій у таких сферах, як відновлювальна енергетика, телекомунікації, цифрове навчання та медичні послуги, стає важливою частиною стратегії країни в умовах післявоєнного відновлення.⁹⁶

95 Одотюк І. В. Інновації у післявоєнній реконструкції економіки України. *Efektivna ekonomika*. 2023. № 4. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.2>

96 Технології, що змінять хід війни Forbes Україн URL: <https://forbes.ua/innovations/vinakhodishcho-zminyat-khid-viyni-31082023-15494>

Використання цифрових технологій у війні і післявоєнній відбудові відкриває великі перспективи для розвитку країни. Вони дають можливість отримувати перевагу в умовах гібридних конфліктів, збільшувати стійкість економіки, захищати населення від нових загроз і, що найголовніше, допомагають Україні знаходити нові можливості для прогресу в умовах глобальних змін. Ці інструменти стали ключовими в сучасній боротьбі за незалежність та стабільність, і їх роль у майбутньому лише зростатиме.

Розвиток національних платформ для кібербезпеки, таких як CERT-UA (команда реагування на інциденти в комп'ютерних мережах), а також поглиблена співпраця з міжнародними партнерами дозволяє країні значно підвищити рівень кіберзахисту та оперативно реагувати на загрози. Крім того, Україна стала учасником міжнародних ініціатив з кібербезпеки, таких як Глобальна ініціатива щодо кібербезпеки (GCI),⁹⁷ що допомагає сприяти розвитку міжнародних стандартів захисту від кібератак і зміцнення кіберстійкості.

Важливою складовою використання цифрових технологій є застосування дронів у військових діях. Сучасні безпілотники здатні виконувати різноманітні завдання, що раніше потребували значних витрат часу, людських ресурсів і небезпеки для життя. Застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) дозволяє здійснювати розвідку в реальному часі, точне ураження цілей, доставку важливих вантажів і навіть знищення ворожих систем ППО, що робить їх важливими учасниками сучасного конфлікту.

Управління безпілотниками не вимагає прямої присутності військових на передовій, що дозволяє значно зменшити людські втрати і забезпечити високу точність ураження цілей. Технології дронів, що використовуються в Україні, можуть включати як прості моделі, так і складніші платформи, які використовуються для складання карт місцевості, збору розвідувальної інформації

97 GCI Health — міжнародна комунікаційна агенція у сфері охорони здоров'я. URL: <https://gcihealth.com/>

та здійснення бойових операцій. Окрім бойових дій, дрони також застосовуються для проведення гуманітарних місій, зокрема для доставки допомоги в зону бойових дій та у важкодоступні регіони.

Сучасні технології відкривають можливості для створення нових форм підтримки населення під час війни, зокрема в гуманітарній сфері. Оскільки велика кількість людей стала внутрішньо переміщеними особами через бойові дії, виникла необхідність у створенні цифрових платформ для реєстрації таких осіб, моніторингу їхніх потреб та забезпечення тимчасовим житлом, продуктами, медикаментами та іншою допомогою. Мобільні додатки для надання соціальної допомоги є важливими інструментами, що дозволяють збирати дані та аналізувати потреби постраждалих, а також швидко доставляти необхідні ресурси в найбільш критичні райони.

Цифрові платформи також використовуються для дистанційного навчання. Враховуючи, що багато шкіл і університетів були змушені припинити свою роботу через бойові дії або перебування в зонах небезпеки, онлайн-освіта стала одним з основних засобів для продовження навчання. Українські освітні установи активно розвивають дистанційні програми, що дають змогу дітям та дорослим отримувати освіту навіть в умовах війни. Це стало можливим завдяки розвитку сучасних ІТ-рішень, які дозволяють створювати віртуальні аудиторії, проводити онлайн-заняття та інтерактивні курси.

Зважаючи на ці зміни, український уряд активно інвестує у розбудову цифрової інфраструктури в постраждалих районах, що дозволяє зберегти та відновити функціонування критичних соціальних і освітніх систем. Завдяки розвитку нових технологій, навіть у ситуаціях обмежених ресурсів, країна здатна забезпечити ефективне управління, відновлення та реінтеграцію постраждалих територій.

Окрім традиційних військових технологій, цифрові інновації знайшли своє місце в дипломатії та міжнародній співпраці. Сучасні цифрові технології

дозволяють Україні підтримувати міжнародний діалог та ефективно донести до світу свою позицію. Зокрема, соціальні мережі, відеоконференції, платформи для обміну інформацією та інші цифрові інструменти стали важливим елементом дипломатичної роботи, сприяючи поширенню правди про події в Україні на міжнародній арені та залученню підтримки від інших країн. Цифрові платформи дають змогу не лише підтримувати зв'язок з міжнародними партнерами, але й активно взаємодіяти з різними міжнародними організаціями для координації зусиль з надання гуманітарної допомоги та вирішення політичних питань.⁹⁸

Водночас застосування сучасних цифрових технологій сприяє розвитку економічного потенціалу країни. Відновлення економіки України після війни неможливе без використання передових інформаційних технологій. Уряд активно працює над цифровізацією державних послуг, що дозволяє зменшити бюрократичні бар'єри і спростити доступ до важливих послуг для громадян. Цифрові платформи для реєстрації бізнесу, отримання державних послуг, збирання податків і проведення фінансових операцій стали важливим елементом відновлення економічної стабільності

До того ж цифрові технології сприяють розвитку нових галузей економіки, таких як інтернет-торгівля, цифровий маркетинг, дистанційна робота та інші інноваційні напрямки. Вони відкривають нові можливості для підприємців, дозволяючи їм працювати в умовах війни, зберігаючи при цьому конкуренцію на ринку і сприяючи розвитку малого та середнього бізнесу.

Завдяки інвестиціям у науково-дослідницьку діяльність і технологічні стартапи, Україна створює сприятливе середовище для розвитку інновацій. Багато молодих компаній та стартапів активно розвиваються в напрямках штучного інтелекту, робототехніки, біотехнологій і нанотехнологій, що допомагає країні зміцнювати свої позиції на глобальному ринку.

98 "Війну виграють технології". Як штучний інтелект допоможе перемогти у війні з РФ?. URL/ <https://epravda.com.ua/publications/2023/12/04/707197/>

Незважаючи на численні труднощі, спричинені війною, технологічний прогрес в Україні триває. ІТ-сектор продовжує зростати, науково-дослідницька діяльність не зупиняється, а кожен крок у розвитку нових технологій робить країну більш стійкою в умовах глобальних викликів. Важливість таких інструментів, як дрони, кібербезпека, ІТ-рішення та інші інноваційні технології, зростає з кожним днем. Вони стають не лише частиною національної оборони, але й основою для відновлення, стабільності та розвитку України в післявоєнний період.

Використання новітніх цифрових технологій у різних аспектах життєдіяльності країни дозволяє Україні продовжувати рухатися вперед, незважаючи на всі складнощі, що виникають. Ці технології є не лише інструментами для боротьби з агресором, а й основою для відновлення і сталого розвитку країни в майбутньому.

3.2. Роль волонтерських та громадських ініціатив у підтримці України

Роль волонтерських та громадських ініціатив у підтримці України під час війни є однією з найбільш визначальних і важливих. У часи складних випробувань для країни, коли національні ресурси були обмежені, а людські втрати невимірні, саме волонтери і громадські організації стали тією рушійною силою, яка дозволила країні вистояти перед зовнішньою агресією. Під час війни, коли кожен день приносить нові труднощі, а основні структури держави опиняються під великим навантаженням, волонтерські ініціативи стали своєрідним мостом між державою та людьми, що допомагає на всіх етапах – від гуманітарної допомоги до підтримки морального духу⁹⁹

99 Федченко Ю., Кравченко О., Козинець І. Сучасна стратегія методологічних підходів до підготовки фахівців у ЗВМ(Ф)О в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. InterConf. 2023. № 30(143). С. 156–168. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2023.019>

Ці ініціативи виявилися абсолютно необхідними в умовах кризи, а їхня значимість для підтримки держави стає все більш очевидною, оскільки саме громадські ініціативи забезпечували надання найнеобхіднішої допомоги, мобілізуючи ресурси, які були необхідні на фронті, у госпіталях, у прифронтових зонах і в містах, що переживали окупацію. Вони стали головною ланкою в забезпеченні оборони країни, виступаючи як своєрідний фронт, що функціонує паралельно з традиційними структурами влади.

Таблиця 3.1

Роль волонтерських та громадських ініціатив у підтримці України під час війни

Категорія	Приклади волонтерських та громадських ініціатив
Гуманітарна допомога	Збір та доставка продуктів і медикаментів в зони бойових дій, організація притулків для переселенців.
Інформаційна підтримка	Організація онлайн-кампаній для протидії російській пропаганді, створення незалежних новинних платформ.
Психологічна підтримка	Онлайн-консультації для ветеранів та цивільних осіб, курси з подолання стресу та травм.
Мобілізація ресурсів	Фандрейзингові кампанії для збору коштів на військову техніку, збір одягу, обмундирування та техніки для військових.
Організація допомоги ВПО	Забезпечення ВПО тимчасовим житлом та їжею, відкриття реєстраційних центрів для переселенців.
Евакуація та транспортування	Операції з вивезення мирних жителів з небезпечних регіонів, транспортні маршрути для евакуації поранених.
Служби для армії	Постачання амуніції, бронежилетів, медикаментів, організація обідів для військових у польових умовах.
Захист прав людини	Документування злочинів проти мирного населення, правозахисні ініціативи щодо захисту прав військових та цивільних осіб.
Освітні програми	Вебінари та онлайн-курси для дітей та дорослих, освітні програми для внутрішньо переміщених осіб.
Міжнародна співпраця	Спільні проекти з міжнародними благодійними фондами, організація допомоги від міжнародних волонтерських рухів.

Джерело: створено автором

Як видно з таблиці, волонтерські та громадські ініціативи охоплюють широкий спектр напрямків, які є необхідними для ефективної підтримки України під час війни. Кожен із зазначених напрямків має велике значення для забезпечення безпеки та добробуту цивільного населення, а також для допомоги державним структурам у відновленні стабільності в країні.

Гуманітарна допомога займає одне з основних місць у волонтерській діяльності. Волонтери організовують збір і доставку продуктів, медикаментів та інших життєво необхідних товарів у зони бойових дій. Вони також забезпечують тимчасовим житлом переселенців і надають їжу та медикаменти тим, хто постраждав від війни. Ця підтримка має критичне значення для виживання людей, які опинилися в складних умовах.

Інформаційна підтримка є важливою складовою боротьби з пропагандою і дезінформацією. Як видно з таблиці, волонтерські організації організовують онлайн-кампанії, спрямовані на поширення правдивої інформації та протидію російським фейкам. Вони створюють незалежні новинні платформи, які надають достовірну інформацію та спростовують маніпуляції агресора. Це допомагає зберігати моральний дух українців та покращувати міжнародне сприйняття ситуації в Україні.

Психологічна підтримка також є важливим аспектом волонтерської діяльності. В умовах війни багато людей стикаються з важкими стресами та травмами. Волонтерські організації надають онлайн-консультації для ветеранів та цивільних осіб, проводять курси з подолання стресу та травм. Це допомагає постраждалим відновити психологічну стійкість та адаптуватися до нових умов життя ¹⁰⁰

100 Плазова Т. Аналіз застосування маніпулятивних технологій з боку росії в контексті збройної агресії проти України. Вісник науки та освіти. 2024. № 8(26). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-1468-1482](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-1468-1482)

Мобілізація ресурсів є ще одним важливим напрямком. Волонтери організовують фандрейзингові кампанії для збору коштів на потреби армії, а також для закупівлі амуніції, техніки та інших необхідних матеріалів. Вони збирають одяг та обмундирування для військових, що дозволяє значно покращити їхні умови на фронті.

Організація допомоги внутрішньо переміщеним особам є особливо актуальною, оскільки багато людей змушені покинути свої домівки через бойові дії. Волонтери допомагають знайти тимчасове житло для переселенців, організовують центри реєстрації та надають їжу та інші необхідні послуги.

Евакуація та транспортування людей з небезпечних територій є ще одним важливим напрямком волонтерської діяльності. Волонтери організовують транспортні маршрути для вивезення мирних жителів з районів бойових дій, а також транспортують поранених до лікарень. Ця ініціатива дозволяє зберегти життя багатьох людей, які могли б стати жертвами бойових дій.

Забезпечення армії необхідними матеріалами та підтримка військових — це також один із важливих напрямків. Волонтерські організації постачають амуніцію, бронежилети, медикаменти та організовують обіди для військових у польових умовах. Це допомагає забезпечити бойовий дух та ефективність українських сил, дозволяючи їм протистояти агресору.

Захист прав людини є ще однією важливою складовою волонтерської діяльності. Волонтери займаються документуванням злочинів проти мирного населення, надають правову допомогу постраждалим та займаються правозахисною діяльністю щодо захисту прав як цивільних осіб, так і військових. Це забезпечує дотримання норм міжнародного гуманітарного права та сприяє покаранню винних у скоєнні злочинів ¹⁰¹

101 Хома Н. Резильєнтність України в умовах збройної агресії росії та підготовки до післявоєнної відбудови. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2024. № 2 (19). С. 287–307. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-02-287-307>

Освітні програми також є частиною волонтерської роботи. Вебіари, онлайн-курси та освітні програми для дітей і дорослих допомагають українцям зберегти зв'язок з навчанням навіть в умовах війни.

Міжнародна співпраця є ще одним важливим елементом підтримки України під час війни. Волонтерські організації працюють спільно з міжнародними благодійними фондами, організовуючи допомогу від міжнародних волонтерських рухів. Це дозволяє залучати додаткові ресурси та підтримку на міжнародному рівні, що є критичним для забезпечення стійкості країни в умовах війни.¹⁰²

Таким чином, волонтерські та громадські ініціативи відіграють ключову роль у забезпеченні підтримки України під час війни. Вони здійснюють важливу діяльність у різних сферах, починаючи від гуманітарної допомоги та закінчуючи правозахисними ініціативами, забезпечуючи тим самим підтримку як для цивільного населення, так і для військових. Завдяки цим ініціативам Україна отримує необхідні ресурси для протистояння агресору та відновлення країни після війни.

¹⁰² Чорна О. Українці стали споживати більше новин із соціальних мереж, – дослідження USAID-Internews. detector.media. URL: <https://detector.media/infospace/article/234444/2024-11-07-ukraintsi-staly-spozhyvaty-bilshe-novyn-iz-sotsialnykh-merezh-doslidzhennya-usaid-internews/>

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження з'ясовано, що стан наукової розробки проблеми та джерельна база є достатньою. Питання підтримки України у протистоянні російській агресії широко висвітлюється у науковій літературі, аналітичних звітах та міжнародних документах. Джерельна база охоплює міжнародно-правові акти, зокрема Хартію ООН, численні резолюції Генеральної Асамблеї ООН, двосторонні та багатосторонні угоди України з іншими державами та об'єднаннями. Значну увагу також приділено висновкам науковців, аналітичних центрів та дослідницьких інституцій, які підкреслюють комплексність та багаторівневий характер підтримки. Варто зазначити, що джерельна база дослідження є надзвичайно різноманітною, що дозволяє забезпечити багатогранний підхід до вивчення проблематики.

У процесі дослідження було визначено понятійно-категоріальний апарат та застосовано відповідні методи. Для забезпечення теоретичної чіткості були сформульовані основні поняття: «збройна агресія», «міжнародна підтримка», «гуманітарна допомога», «волонтерські ініціативи», «економічна допомога», «інформаційна підтримка», «цифрові технології у війні». Методи дослідження включали аналіз документів для вивчення нормативної бази підтримки, порівняльний аналіз для оцінки досвіду інших країн в аналогічних умовах, емпіричні методи (аналіз статистичних даних, результатів міжнародних опитувань) і кейс-метод для вивчення конкретних прикладів ефективної допомоги Україні.

Дипломатична та політична підтримка України з боку міжнародної спільноти стала визначальним чинником у протистоянні повномасштабному вторгненню Росії. Від перших днів агресії держави Заходу, а також міжнародні організації, зокрема ООН, Європейський Союз, НАТО, Рада Європи, висловили рішучу підтримку суверенітету та територіальній цілісності України. Вона

проявилась у численних резолюціях, офіційних заявах, дипломатичній ізоляції Росії, санкційному тиску, а також у зміцненні політичної співпраці з Києвом. Ключовими стали візити іноземних лідерів до України, заснування форматів підтримки на кшталт "Кримської платформи", "Групи семи", створення міжнародної коаліції для притягнення РФ до відповідальності. ЄС також відкрив для України перспективу членства, що було офіційно підтверджено на політичному рівні у 2022 році. Така підтримка відіграє не лише символічну, а й стратегічну роль у збереженні міжнародного порядку, заснованого на праві.

Інформаційна підтримка стала вагомим чинником протидії російській пропаганді. Була розгорнута системна міжнародна кампанія з висвітлення реальної ситуації в Україні, боротьби з дезінформацією та формування позитивного іміджу держави у світі. Велика роль відводилася соціальним мережам, міжнародним медіа та взаємодії із закордонними журналістами. Особливу увагу було приділено захисту цифрової інфраструктури та протидії кібератакам.

Форми військової допомоги Україні охоплювали постачання сучасного озброєння, включаючи протитанкові ракетні комплекси (Javelin, NLAW), артилерійські системи (M777, Caesar, PzH 2000), засоби протиповітряної оборони (Patriot, NASAMS, IRIS-T) та бронетехніку. Окрему увагу було приділено організації навчання українських військових за стандартами НАТО на полігонах у Великій Британії, Німеччині, Польщі та інших країнах. Технічна підтримка, яка передбачала ремонт і модернізацію озброєнь, сприяла підвищенню боєздатності українських Збройних Сил. Інтеграція новітніх іноземних технологій допомогла адаптуватися до сучасних умов війни.

Економічна підтримка України здійснювалася через масштабні пакети допомоги від США, ЄС, МВФ, Світового банку та інших партнерів. Санкційна політика міжнародної спільноти проти Росії стала одним із потужних інструментів ослаблення її військового потенціалу. Програми підтримки спрямовувалися на

стабілізацію економіки, розвиток соціальної сфери, забезпечення фінансової стійкості та відновлення зруйнованої інфраструктури.

Гуманітарна допомога охоплювала надання тимчасового житла, медичних послуг, доступу до освіти для дітей переселенців, психологічної підтримки, продовольчих наборів та грошових виплат. Програми субсидій на оренду житла та пільгове кредитування внутрішньо переміщених осіб сприяли вирішенню житлових проблем населення. Активна участь таких організацій, як UNHCR, UNICEF, IOM, а також українських благодійних фондів, значно полегшила гуманітарну кризу.

Цифрові технології стали важливим елементом у підтримці України. Застосування безпілотників для розвідки та нанесення ударів, розбудова систем кібербезпеки, впровадження ІТ-рішень для збору донатів та координації гуманітарної допомоги зробили цифрові інструменти невід'ємною складовою оборонних і соціальних стратегій. Активна підтримка стартапів та інноваційних рішень у галузі оборони сприяла підвищенню ефективності протистояння агресії.

Волонтерські та громадські ініціативи відіграли ключову роль у забезпеченні військових і цивільного населення всім необхідним. Тисячі волонтерів збирали кошти, доставляли амуніцію, медикаменти, продукти харчування, організовували евакуацію населення та підтримували відновлення інфраструктури. Бізнес також активно залучався до гуманітарних та оборонних проектів, перенаправляючи свої ресурси на потреби країни.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що підтримка України в умовах російської збройної агресії була і залишається багатовимірною та ефективною. Вона охоплює дипломатичний, політичний, інформаційний, військовий, економічний, гуманітарний та цифровий аспекти. Спільні зусилля міжнародної спільноти, державних органів та громадянського суспільства створили надійну основу для збереження стійкості та подальшого розвитку України навіть в умовах надзвичайних викликів. Поглиблення міжнародного

співробітництва, залучення інноваційних рішень, підтримка реформ і розширення участі громадськості залишаються ключовими чинниками на шляху до перемоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Австралія передала Україні 20 бронетранспортерів Bushmaster. URL: <https://texty.org.ua/fragments/106286/avstraliya-peredala-ukrayini-20-bronetransporteriv-bushmaster-foto/> (дата звернення 25.03.2025).
2. Анатомія російсько-українського конфлікту (2014–2022 рр.) в епоху гібридних війн. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5937> (дата звернення 24.04.2025).
3. АрміяINFORM — офіційний канал Міністерства оборони України в Telegram. URL: <https://t.me/armyofukraine> (дата звернення 05.05.2025).
4. Білас І. Г. Терористичні політичні режими рф та ірану як співучасники воєнних злочинів і геноциду проти України та загроза міжнародній безпеці. Право.ua. 2022. № 3. С. 5–20.
5. Військова агресія Російської Федерації проти України як виклик і загроза міжнародному миру та безпеці людства. Волощук О. Т. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2022. № 3. С. 32–39.
6. Військова допомога для України. Сайт Посольства Федеративної республіки Німеччина в Україні. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2023/12/04/707197/> (дата звернення 25.03.2025).
7. В Україні Telegram зберігає лідерство серед соцмереж у споживанні новин. URL: <https://spravdi.gov.ua/v-ukrayini-telegram-zberigaye-liderstvo-sered-soczmerezh-u-spozhyvanni-novyn/> (дата звернення 04.04.2025).
8. Велика реформа ЗСУ: як армійські корпуси можуть змінити війну - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1jg1z009e1o> (дата звернення 07.05.2025).
9. Велика українська енциклопедія. Агресія військова. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F>

[%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0](#) (дата звернення 07.05.2025).

10. Генеральна Асамблея ООН. (2022, березень 22). Резолюція A/RES/ES-11/1: Агресія Росії проти України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22003> (дата звернення 04.04.2025).

11. Гаубиці М777, далекобійний Цезар та САУ Dana M2: нова важка артилерія української армії. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61197034> (дата звернення 25.03.2025).

12. Генасамблея ООН ухвалила українську резолюцію щодо необхідності досягнення справедливого миру URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3674324-genasamblea-onn-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodo-neobhidnosti-dosagnenna-spravedlivogo-miru.html> (дата звернення 24.04.2025).

13. Герасимчук Т. Ф. Солідарність Європейського Союзу з Україною в протистоянні російській збройній агресії: безпековий фактор. Науковий журнал «Регіональні дослідження». 2023. № 32. С. 91–102. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.15> (дата звернення 05.05.2025).

14. Грачевська Т., Ахмаджанова Д. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023. Т. 15, № 1. С. 108–119.

15. Дзюрах Ю. М., Манукян Е. А. Державна політика підтримки та розвитку підприємництва в Україні у воєнний період: ключові аспекти в контексті мобілізації ресурсів та продовольчої безпеки. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2024. № 1. С. 37–44.

16. Дипломатична підтримка України з 2014 року — найбільша без усякого перебільшення. Офіційне інтернет-представництво Президента України. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/diplomaticzna-pidtrimka-ukrayini-z-2014-roku-najbilsha-bezum-72637> (дата звернення 05.05.2025).

17. Дослідження USAID-Internews 2024 про медіаспоживання українців. Медіамейкер.URL: <https://mediamaker.me/usaaid-internews-2024-mediaspozhyvannya-ukraincziv-12518/> (дата звернення: 27.04.2025).
18. Жумбей М., Савчук Н., Філіпенко Л. Цифрова трансформація освіти в умовах російсько-української війни. Перспективи та інновації науки. 2022. № 12(17). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-12\(17\)-89-99](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-12(17)-89-99) (дата звернення: 12.05.2025).
19. Закон України. (2021, липень 16). Про основи національного спротиву. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення 25.03.2025).
20. Застосування роботизованих систем в умовах збройної агресії росії проти України. О. Zaitsev та ін. Journal of scientific papers "social development and security". 2024. Т. 14, № 6. С. 53–60. URL: <https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.6.6> (дата звернення 25.03.2025).
21. Зведення Генерального штабу Збройних сил України щодо ситуації на фронті.URL: <https://suspilne.media/1010913-tramp-vvazae-so-tridenne-peremira-putina-ce-duze-bagato-zsu-vrazil-punkt-upravlinna-dronami-rf-1168-den-vijni/> (дата звернення: 12.05.2025).
22. Іванова В. Міжнародні регіональні організації як інструмент забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави. Наукові перспективи. 2022. № 1(19). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-116-124](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-116-124) (дата звернення 07.05.2025).
23. ІПС ЛІГА: ЗАКОН – система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. Інформаційно-правова система LIGA:ZAKON. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji12173a> (дата звернення 07.05.2025).
24. Ісмаїлзаде Л. Медіа, маніпуляція та інформаційна війна. Grani. 2023. Т. 26, № 5. С. 55–65. URL: <https://doi.org/10.15421/1723102> (дата звернення: 12.05.2025).
25. Кабінет Міністрів України. (2023, червень 28). Меморандум про взаєморозуміння у сфері безпеки космічних польотів. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/news/mizh-ukrayinoyu-ta-ssha-ukladeno-memorandum> (дата звернення 24.04.2025).

26. Канада безпрецедентно оновлює та розширює артилерію - замінить М777 на. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/kanada-bezpretsedentno-onovliuje-ta-rozshirjuje-artileriju-za-minit-m777-na-sau-pid-jaku-napisali-tenderni-vimogi-18132.html (дата звернення 24.04.2025).

27. Костюченко А., Суходольський П. Як працюють американські гаубиці М109 Паладін – репортаж з фронту. Голос Америки Українською. URL: <https://www.holosameryky.com/a/gaubyci-vid-scha-na-fronti/7503177.html> (дата звернення: 12.05.2025).

28. Кібербезпека під час війни Дубовецька територіальна громада, Івано-Франківська область. URL: <https://dubovecka-gromada.gov.ua/news/1746527574/> (дата звернення: 12.05.2025).

29. Луцишин Г. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. С. 128–133.

30. Лісовий А. Теоретико-методологічні підходи до визначення рівня енергетичної безпеки України. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2024. Т. 328, № 2. С. 168–172. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-26> (дата звернення: 12.05.2025).

31. Майже на пів мільярда гривень укладено угод на розмінування земель в межах державної програми компенсацій. Юлія Свириденко. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ccf4bcf7-7466-4c2c-a9da-5e658ffa4e1f&title=MaizheNaPivMiliardaGrivenUkladenoUgodNaRozminuvanniaZemelVMezhakhDerzhavnoiProgramiKompensatsii-YuliiaSviridenko> (дата звернення: 12.05.2025).

32. Малюхов О. Теоретичні основи управління в умовах кризи: застосування до надання гуманітарної допомоги в Україні. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 4(4). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/13983/14050> (дата звернення: 01.05.2025).
33. МіГ-29 та Су-25: Стало відомо, які літаки дасть Україні Євросоюз. <https://news.depo.ua/ukr/news/mig-29-ta-su-25-stalo-vidomo-yaki-litaki-dast-ukraini-evrosoyuz-202203011430175> (дата звернення: 01.05.2025).
34. МіГ-29. URL: <https://military.com/uk/articles/mig-29/> (дата звернення: 01.05.2025).
35. Міжнародна підтримка українській економіці на 2 трильйони гривень URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/20-05-22-2> (дата звернення 06.05.2025).
36. Міністерство у справах ветеранів. “Для України ця війна – за існування та демократичні цінності”, – Юлія Лапутіна. Міністерство у справах ветеранів. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/dlya-ukrayini-cya-vijna-za-isnuvannya-ta-demokratichni-cinnosti-yuliya-laputina> (дата звернення 06.05.2025).
37. Навчання під час війни: як і чому цифрові технології стали рятівним колом та орієнтиром для освіти. УП. Життя - новини про здоров'я, психологія та соціум. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/navchayemo-i-zrostayemo/cifrovi-tehnologiji-305855/> (дата звернення 06.05.2025).
38. Національний інститут стратегічних досліджень. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні (квітень 2024 року). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-kviten-2025-roku> (дата звернення 27.04.2025)
39. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://www.nerc.gov.ua/> (дата звернення 07.05.2025).
40. Одотюк І. В. Інновації у післявоєнній реконструкції економіки України. Efektyvna ekonomika. 2023. № 4. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.2> (дата звернення 27.04.2025)

41. Оперативний ЗСУ — офіційний канал Збройних сил України в Telegram URL: <https://t.me/operativnoZSU> (дата звернення 27.04.2025)
42. Остапчук Г. О., Василенко В. С., Карпенко О. А. Культурно-мистецький складник протистояння України військовій агресії росії. Culturological almanac. 2024. № 4. С. 363–370.
43. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <https://www.president.gov.ua> (дата звернення 06.05.2025).
44. Офіційний сайт Міністерства оборони України URL: <https://www.mil.gov.ua> (дата звернення 05.05.2025).
45. Офіційний сайт Служби безпеки України URL: <https://ssu.gov.ua/> (дата звернення 05.05.2025).
46. Офіс Президента України. (2022, березень 24). Спільна декларація про підтримку України. URL: <https://president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277> (дата звернення 27.04.2025).
47. Офіційний вісник ЄС. (2014, June 27). Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/UK/TXT/?uri=celex%3A22014A0529%2801%29> (дата звернення 05.05.2025).
48. Польща передала Україні понад 200 танків Т-72. URL: <https://militaryni.com/uk/news/polshha-peredala-ukrayini-ponad-200-tankiv-t-72-zmi/> (дата звернення 27.04.2025).
49. Помаза-Пономаренко А. Л. Глобальна безпека: “інституційна сила 4.0”. Derzhavneupravlinnya udoskonalennya ta rozvytok. 2024. № 11. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.1> (дата звернення: 12.05.2025).
50. Прем'єр Британії офіційно повідомив Зеленському про намір надати Україні сучасні танки Challenger 2. URL: <https://hromadske.ua/posts/premyer-britaniyi-oficijno-povidomiv-zelenskomu-pro-namir-nadati-ukrayini-suchasni-tanki-challenger-2> (дата звернення 05.05.2025).

51. Про Державний бюджет України на 2025 рік. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text> (дата звернення 05.05.2025).
52. Рада Європейського Союзу. (2017, грудень 11). Рішення Ради ЄС 2017/2315 щодо Постійної структурованої співпраці (PESCO). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D2315> (дата звернення 05.05.2025).
53. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/262. (2014, березень 27). Територіальна цілісність України. URL: https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Генеральної_Асамблеї_ООН_A/RES/68/262 (дата звернення 05.05.2025).
54. Реінтеграція: пріоритети діяльності нового Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій — Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/reintegraciya-prioriteti-diyalnosti-novogo-ministerstva-z-pitan> (дата звернення 26.04.2025).
55. Романюк Н., Запотічний Б. Реалізація спільної політики безпеки та оборони Європейського Союзу в умовах російської агресії проти України. Вісник Львівського університету. 2024. № 54. С. 277–284. URL: <https://doi.org/10.30970/paps.2024.54.33> (дата звернення 26.04.2025).
56. САУ Krab від Польщі для ЗСУ: в чому особливості цієї британсько-корейсько-польської артилерійської системи URL: <https://www.unian.ua/war/sau-krab-vid-polshchi-dlya-zsu-v-chomu-osoblivist-ta-chim-dopomozhe-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11847606.html>
57. САУ M109: основні характеристики, історія створенні і модифікації американської самохідної артилерійської установки. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ato/sau-m109-amerikanska-samohidna-artileriyska-ustanovka-yaka-mozhe-posiliti-ukrayinsku-armiyu-2066647.html> (дата звернення: 12.05.2025).

58. Створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України: проблеми та перспективи. URL: <https://law.chnu.edu.ua/stvorennia-spetsialnoho-trybunalu-shchodo-zlochynu-ahresii-proty-ukrainy/> (дата звернення 05.05.2025).
59. Телелим В. М., Даник Ю. Г., Зінченко А. О. Кіберосвіта у сфері оборони. Наука і оборона. 2019. Т. 5, № 4. С. 35–42. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-5-4-35-42> (дата звернення 26.04.2025).
60. Технології, що змінять хід війни. Forbes. Україна. URL: <https://forbes.ua/innovations/vinakhodi-shcho-zminyat-khid-viyni-31082023-15494> (дата звернення 26.04.2025).
61. Україна 2025: п'ять ключових аспектів після трьох років повномасштабного вторгнення URL: <https://erasmusplus.org.ua/news/ukrayina-2025-pyat-klyuchovyh-aspektiv-pislya-troh-rokiv-povnomasshtabnogo-vtorgnennya/> (дата звернення 05.05.2025).
62. Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/DD_mod_05-1.pdf (дата звернення 05.05.2025).
63. Українська правда. Німеччина передала Україні протитанкові гранатомети та міни. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/17/7346699/> (дата звернення 26.04.2025).
64. Україні на відбудову у 2025 році потрібні додаткові майже 10 млрд доларів Мінфін. URL: <https://hromadske.ua/ekonomika/243634-ukrayini-na-vidbudovu-u-2025-rotsi-potribni-dodatkoviy-mayze-10-mlrd-dolariv-minfin> (дата звернення 26.04.2025).
65. Федосенко Н. А. Використання цифрових технологій у цивільних правовідносинах. Часопис цивілістики. 2022. № 45. С. 69–74. URL: <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.469> (дата звернення: 27.04.2025).
66. Федченко Ю., Кравченко О., Козинець І. Сучасна стратегія методологічних підходів до підготовки фахівців у ЗВМ(Ф)О в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. InterConf. 2023. № 30(143). С. 156–168.

67. Франція використає доходи із заморожених активів РФ на обслуговування САУ CAESARв Україні. Новини України - останні новини України сьогодні.УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/weapons/gaubici-caesar-v-ukrajini-franciya-vikoristovuye-dohodi-z-aktiviv-rf-na-obslugovuvannya-sau-13003872.html> (дата звернення: 12.05.2025).
68. Хвіст В. Функції та форми участі міжнародних організацій у світополітичних процесах і врегулюванні міжнародних конфліктів // *Acta de historia & politica: saeculum XXI*. 2022. № 04. С. 36–46. URL: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2022.04.036> (дата звернення: 12.05.2025).
69. Хома Н. Резильєнтність України в умовах збройної агресії росії та підготовки до післявоєнної відбудови. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2024. № 2 (19). С. 287–307. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-02-287-307> (дата звернення: 18.04.2025).
70. Чорна О. Українці стали споживати більше новин із соціальних мереж. Дослідження USAID-Internews. detector.media. URL: <https://detector.media/infospace/article/234444/2024-11-07-ukraintsi-staly-spozhyvaty-bilshe-novyn-iz-sotsialnykh-merezh-doslidzhennya-usaid-internews/> (дата звернення: 18.04.2025).
71. Чорний В. Нові соціальні медіа та соціальні мережі в освітньому процесі. Військова освіта. 2019. Т. 37, № 1. С. 286–295. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2018-1/286-295> (дата звернення: 12.05.2025).
72. Шайгородський Ю. Ж. Волонтерська діяльність як форма суспільної мобілізації у відсічі російській агресії. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. 2023. № 8. С. 77–83.
73. Шайгородський Ю. Ж. Волонтерська діяльність як форма суспільної мобілізації у відсічі російській агресії. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. 2023. № 8. С. 77–83. URL: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2023.8.12>. (дата звернення: 18.04.2025).

74. Що треба знати про систему ППО, яку Словаччина надала Україні - BBC NewsУкраїна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61041795> (дата звернення 26.04.2025).
75. Що таке Європейський союз? URL: https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/uk/WHAT_IS_THE_EUROPEAN_UNION.html (дата звернення: 12.05.2025).
76. Що це за історія, що Словаччина віддала стволи від Zuzana 2 для України до Азербайджану для Dita | Defense Express. Військовий портал Defense Express - все про військову справу. URL: https://defence-ua.com/people_and_company/scho_tse_za_istorija_scho_slovachchina_viddala_stvoli_v_id_zuzana_2_dlja_ukrajini_do_azerbajdzhanu_dlja_dita-15251.html (дата звернення: 12.05.2025).
77. Якович І., Цвеліх М. Енергетична безпека Європейського Союзу в контексті російської агресії проти України. Проблеми законності. 2023. № 160. С. 170–191. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.160.274518> (дата звернення 06.05.2025).
78. Як отримати гуманітарну допомогу. URL: <https://bf.diaa.gov.ua/articles/yak-otrymaty-humanitarnu-dopomohu> (дата звернення: 18.04.2025).
79. Ярошук І. Роль жіночих волонтерських організацій в роки російсько-української війни. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 2(20). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2\(20\)-942-952](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-2(20)-942-952) (дата звернення: 18.04.2025).
80. Arco I. et al. One year since Russia invaded Ukraine. Notes Internacionales CIDOB. 2023. No. 285. P. 1–5. URL: <https://doi.org/10.24241/notesint.2023/285/en> (дата звернення: 12.05.2025).
81. Al Jazeera — міжнародний новинний канал. URL: <https://www.aljazeera.com> (дата звернення 24.03.2025).
82. BBC News Україна — офіційний сайт української редакції BBC. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian> (дата звернення: 12.05.2025).

83. Euromaidan Press. URL: <https://euromaidanpress.com/> (дата звернення 24.03.2025).
84. European Peace Facility. (2020, квітень 12). Європейський інструмент підтримки миру в інших країнах. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/> (дата звернення: 12.05.2025).
85. GCI Health — міжнародна комунікаційна агенція у сфері охорони здоров'я. URL: <https://gcihealth.com/> (дата звернення: 12.05.2025).
86. Javelin чи NLAW: який ПТРК Defense Express. Військовий портал Defense Express - все про військову справу. URL: https://defence-ua.com/news/javelin_chi_nlaw_jakij_ptrk_krasche_nischit_bronetehniku_rashistiv_ta_c_hi_dopomagajut_mangali_jihnim_tankam_bmp_ta_btr-6832.html (дата звернення: 12.05.2025).
87. Russia-Ukraine conflict disturbance of global supply chain / S. S. et al. International Journal of Diplomacy and Economy. 2024. Vol. 1, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1504/ijdipec.2024.10065748> (дата звернення: 13.05.2025).
88. Reuters — міжнародне новинне агентство. URL: <https://www.reuters.com> (дата звернення: 12.05.2025).
89. UNITED24 — Ініціатива Президента України. URL: <https://u24.gov.ua/uk> (дата звернення: 12.05.2025).
90. United Nations. (1945, June 26). Charter of the United Nations. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (дата звернення: 12.05.2025).
91. UkraineWorld. URL: <https://ukraineworld.org/en> (дата звернення 24.03.2025).
92. War in Ukraine. Foreign Affairs. URL: <https://www.foreignaffairs.com/tags/war-ukraine> (дата звернення: 12.05.2025).